

Sakskøbings levende billeder

– fra rejsebiograf til Rådhusgade

Af Kaj Erik Nielsen

På Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv findes en legetøjsmodel af en Laterna Magica, altså et slags lysbilledapparat, som var forgængeren for levende billeder. Modellen er tysk og den er forsynet med billeder på glasplader. Æsken er forsynet med billede af et stort apparat, men selve modellen er dog langt mindre, men fungerer stadig.

Når selv børn i vore dage kan optage små videooptagelser med en mobiltelefon eller smartphone, kan det være vanskeligt at forstå, hvordan mennesker oplevede de første såkaldt levende billeder for over 100 år siden. Levende billeder eller films, som man kaldte det, blev vist første gang offentligt i Sakskøbing i januar 1904.

Indledningsvis skal dog nævnes nogle historiske oplysninger om hvor og hvornår man i Danmark første gang kunne opleve levende billeder på et lærred.

Den første danske filmforevisning fandt sted den 7. juni 1896, kun et halvt år efter brødrene Lumières første offentlige filmforevisning i Paris den 28. december 1895. Det var impresarioen Vilhelm Pacht, der viste en håndfuld små film, formentlig engelske produktioner, i Københavns Panorama, en træpavillon, der var opført på Rådhuspladsen i København, foran det endnu ikke færdigbyggede rådhus.

De første danskproducerede film kom året efter, i 1897, optaget af fotografen Peter Elfelt, der fik den teknisk fingernemme Jens Poul Andersen, kaldet 'Nellerødmanden', til at bygge et brugbart filmkamera. Elfelt optog i årene 1897-1907 ca. 100 film,

typisk af få minutters varighed, små virkelighedsbilleder fra det danske samfundsliv, hverdagsscener og offentlige begivenheder, især med fokus på den kongelige familie (han blev kongelig hoffotograf i 1900).

Blandt filmene er *Kørsel med grønlandske Hunde* (1897), der traditionelt regnes for den første danske film, samt *Brandvæsenet rykker ud* (1897), *Brydekamp mellem Bech-Olsen og Poul Pons* (1899) og *Czar Nikolai II's Ankomst til Helsingør* (1901). Ved Gedser-Warnemünde-færgens indvielse i 1903 stod Peter Elfelt på færgens dæk og optog mødet mellem kong Christian IX og storhertug Friederich Franz.

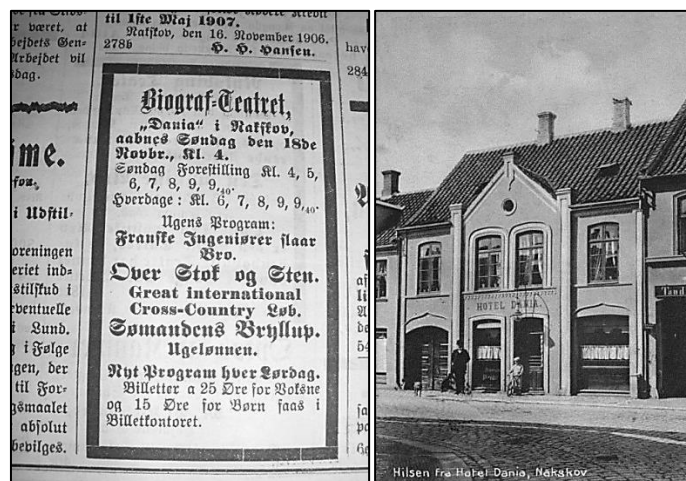

Danmarks første succesrige biograf åbnede 1904

Den første succesrige danske biograf, Kosmorama på Østergade 26 i København, åbnede den 17. september 1904 under ledelse af Constantin Philipsen, der i de følgende år etablerede en kæde på 26 biografteatre over hele landet, heriblandt Biografteatret på Torvet i Nykøbing F. i oktober 1906 og Biografteatret i hotel Dania i Nakskov i november 1906.

Biografteatret på Torvet, Nykøbing F. åbnet 1906

Biografteatret i hotel Dania, Nygade 13, Nakskov åbnet 1906.

I 1905 åbnedes Biograf-Theatret, også i København. Lederen var Ole Olsen, der blev en central skikkelse i den tidlige danske film. For at sikre sig film til sin biograf gik han ind i filmproduktion og oprettede i november 1906 selskabet Nordisk Films Kompagni (i dag: Nordisk Film), der – bortset fra en fallit i 1928-29 – har været en hovedfaktor i dansk film- og medieindustri siden. I juli 2013 overtog Nordisk Film Biografer multibiografen Scala i Nykøbing F. Nordisk Film Biografer driver i 2013 fire biografer i København og 14 i Jylland, på Fyn, Sjælland og Falster.

Film-pioneren James Hansen viste de første "Edisons levende Billeder" på Falster og Lolland 1903/1904

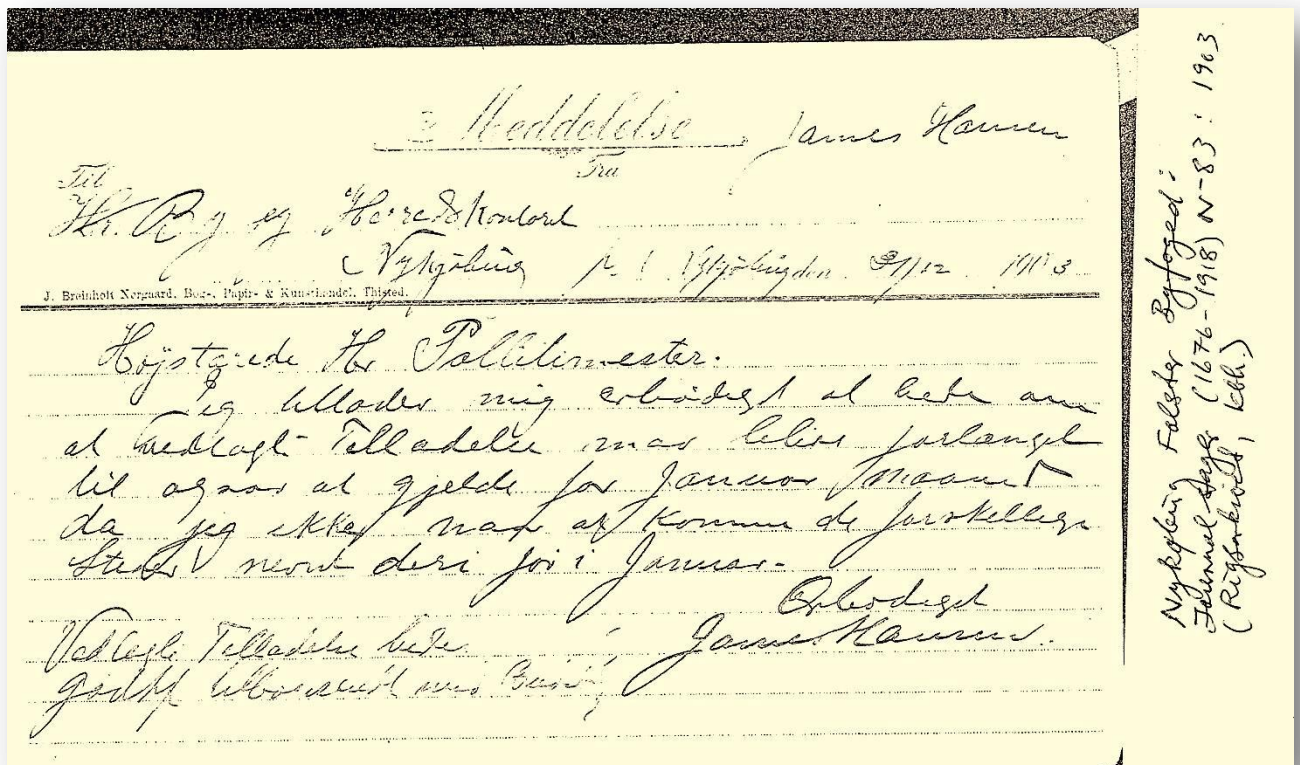
Den 22. december 1903 dukkede der nogle annoncer op i bl.a. Lolland-Falsters Stift-Tidende med overskriften: **Levende Billeder samt Grammofonkoncert ved James Hansen. Kammersanger Simonsen, Herold m. fl. høres ved Grammofon-Koncerten.** Første forestilling skulle være i Gedser Afholdshjem 2. juledag kl. 8 aften og børneforestilling kl. 4. Dermed var det børnene i Gedser, der eventuelt sammen med nogle voksne, blev de første til at se levende billeder i stort format på et hvidt lærred på Falster.

Annonce i L-F Stiftstidende 22. dec. 1903

Ifølge annoncerne gik turen de følgende dage videre til Gedesby, Skelby, Væggerløse, Systofte, Tingsted, S. Kirkeby og Idestrup. Hermed indledte James Hansen med sin rejsebiograf og grammofon en turné, som bragte de levende billeder til ikke mindre end 28 byer på Falster og Lolland i vinterperioden 26. december 1903 til 29. januar 1904.

I slutningen af december 1903 må James Hansen ændre sin planlagte turné. I en lille håndskreven meddelelse til By- og Herredskontoret i Nykjøbing dateret 31. december 1903, anmoder han om at få sin tidligere modtagne tilladelse forlænget til at gælde for januar 1904.

James Hansens anmodning om forlængelse af tilladelse 31.12.1903 (Rigsarkivet).

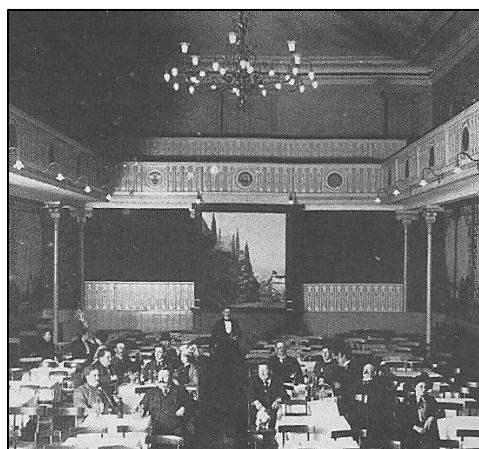
I annoncerne den 30. december er overskriften ændret til **Edisons levende Billeder ved James Hansen** og man får også nærmere oplysninger om de levende billeder som skulle vises: **Kongemordet i Serbien og øvrige store nye program**. De følgende byer på turneen var: Horreby, Nr. Alslev, Gunslev, Eskilstrup, Høj møllen, Brarup, Vålse og Nr. Vedby. Annoncer fra december 1903 og januar 1904 nedenfor:

<p>Møde Mandagen den 4. Januar kl. 7. Pastor Lu n d b y taler.</p> <p>Det bekendtgøres herved, at enhver, der ønsker at fritage sig for Tjenesten i Brandkorpsen for Aar 1904, maa i Tiden fra 1. til 16. Januar næste Aar indbetale paa Kassenkontoret det i Vedtægten fastsatte Beløb herfor og derefter henvende sig til Brandinspektøren med Kvitteringen og samtidig aflevere Skilt og Patent. Kvitteringen skal forevises, selv om Vedkommende har føbt sig fri det foregaaende Aar, og vil han tillige have at forevise den tidligere Kvittering.</p> <p>Brandinspektørens Kontor er aabent 10—12 Form. og 2—4 Efterm. og Kassenkontoret 9—12 Form. og 2—5 Efterm.</p> <p>Brandkommissionen for Nykøbing Kobstad p. F., den 29. Decbr. 1903. P. B. B.: Gold.</p>	<p>Edisons levende Billeder ved James Hansen. Forestilling i Tingsted Fjls. Nytaarsdag, S Kirkely Brugsf. Sal 2. Jan., Jdestrup do. Søndag 3. Jan., Hørreby Mandag 4. Januar, hvor Aften kl. 8. Børneforestilling kl. 4. Grammofon-Koncert ved hver Forestilling.</p> <p>De bedste Gymnastikstykke jaas hos Stomager Møller. Telef. 116.</p>	<p>Lærer søges straks. En Lærer kan antages i Græshave Skole under Polaneren. Glostrup, Græshave Sogneraad pr. Sollefteb, den 7. Januar 1904. P. S. B.: E. Wilhjelm.</p> <p>Mr. Møstev Foredragsforening. Oplæsning af den bekendte Stuepiller Dr. P. Andersen, Sors, Onsdag den 13. Januar, kl. 7½, i Realskolens Gymnastiksal. Medlemskort og Afgangsteget jaas ved Indgangen. C. Tøben.</p> <p>Industri- og Haandværker-Foreningen i Nykøbing F. Teknisk Skole.</p>	<p>Edisons levende Billeder ved James Hansen. Forestilling i Mr. Møstev Hotel Søndag d. 10., Gunslev Fjls. Mandag d. 11., Guldstrup do. Tirsdag d. 12., Højmøllen Onsdag den 13., Borup Sal Torsdag den 14., Wassers Hotel Fredag den 15., Mr. Vedby Fjls. Lørdag d. 16. Januar, hvor Aften kl. 8. Børneforestilling kl. 4. Stor Grammofonkoncert ved hver Forestilling.</p>
---	---	---	---

Endelig nåede James Hansen med *Edisons levende Billeder* til stiftets største by Nykøbing på Falster søndag den 17. januar 1904. Altså ikke som den første by, men som nr. 17 på turnéen. Nykøbings teatersal i industribygningen på Torvet nr. 3, blev altså det første sted hvor der offentligt vistes levende billeder i Nykøbing på Falster, som man skrev dengang. Programmet blev angivet som *Mordnatten i Belgrad*. *Amerikansk kagedans o.m.m. og tillige Grammofonkoncert*. Ved aftenforestillingen kl. 8 var entréen 50 øre for voksne og 25 øre for børn, medens entréen ved børneforestillingen om eftermiddagen kl. 4 var 10 øre for børn og 25 øre for voksne.

Edisons Vitascope fra 1896

Teatersalen, Torvet, Nykøbing F.

De første levende billeder i Sakskøbing

Fra Nykøbing gik turen videre til Toreby, Frejlev, Nysted, Ø. Ulslev, Holeby og endelig til Sakskøbing søndag den 24. januar 1904, hvor de levende billeder blev vist i teatersalen på Torvet.

Østlollands Folkeblad 22. januar 1904

Østlollands Folkeblad skrev den 26. januar 1904: *”Mr. James Hansen kunde glæde sig ved et talrigt Besøg ved sine Fremvisninger af levende Billeder i Sakskøbing i Søndags; om Aftenen var der saaledes saa mange at Teatersalen var optaget til sidste Plads.”*

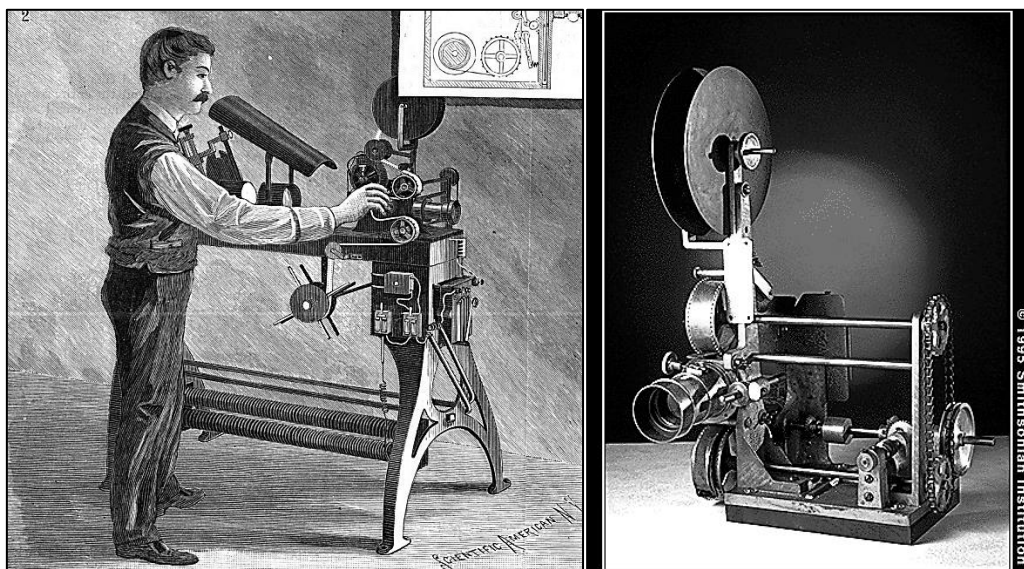
Sakskøbing Teatersal blev indviet i februar 1897 og var blevet opført af hotelejer Thorup, Saxkjøbing Hotel og skulle fra 1904 nu også danne rammen om filmforestillinger i Sakskøbing. Sakskøbing købstad havde på dette tidspunkt 1559 indbyggere og Sakskøbing landsogn med Rørbæk by havde 1367 indbyggere. I alt 2926. (Vejviser for Lolland-Falsters Stift 1903)

Som nævnt ovenfor var det nødvendigt at indhente tilladelse fra de lokale politimestre, inden man kunne fremvise levende billeder. Ifølge politivedtægten fra 1893 for Nykøbing paa Falster, hedder det i § 70:

”Ingen maa uden Politiets Tilladelse offentlig give Koncerter eller musikalske Præstationer, afholde Dans eller Maskerade, afbrænde Fyrværkerier, foranstalte Vauxhall, give mimiske, ekvilibristiske, magiske eller deslige Forestillinger, forevise Seværdigheder, saasom Menageri, sjældne Dyr, Verdensteatre, Panoramaer, Perspektivkasser, Stereoskopsamlinger eller deslige, lade afbenytte Karousseller,

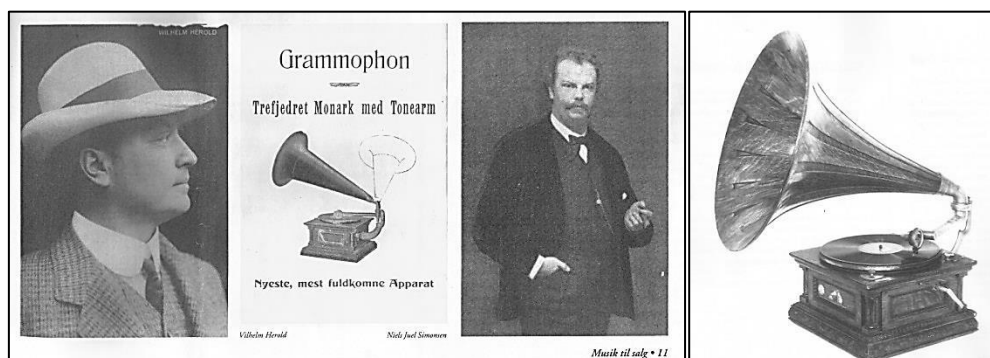
Fjederbøsser, Skydeborde eller Lignende, afholde Gevinstskydning, Kapløb eller Lignende.”

Vi ved ikke med sikkerhed hvilket forevisningsapparat, James Hansen har brugt, men antager at det var et Edison fabrikat, f.eks. et Vitascope som vist nedenfor.

Ved fremvisningerne af de levende billeder var der også stor grammofonkoncert.

På Langeland i år 1900-1902 har James Hansen muligvis brugt Edisons fonograf, men på Falster og Lolland fra 1903 nævnes navnene Simonsen og Herold m.fl. i annoncerne. Netop i 1903 etableredes i København Skandinavisk Grammophon, som solgte både grammofoner og grammofonplader. I de tidlige dage for grammofonindustrien, nåede hverken grammofoner eller plader ud til den brede befolkning på grund af prisen. En grammofonplade på 25 centimeter med plads til cirka tre minutters lyd på den ene side kostede fem kroner. Så for entréen til de levende billeder, fik man også mulighed for at høre de nyeste grammofonindspilninger med kammersangerne Vilhelm Herold, Niels Juel Simonsen m.fl.

Publikum fik altså de nyeste opfindelser at se og høre, så James Hansen må siges virkelig at have været en pioner.

James Hansens første forevisningsturné gik fra Sakskøbing videre til Slemminge, Maribo, Guldborg, Errindlev og sluttede fredag den 29. januar 1904 i Rødby.

I hovedværket om dansk stumfilmshistorie 'Den stumme Scene' af historikeren Gunnar Sandfeld (1966) er en senere biografejer udnævnt til filmpioner på Lolland-Falster fra 1906, men James Hansen var altså kommet først - tre år før. I 1934 omtales James Hansen da også af forfatteren, højesteretssagfører Frederik Graae fra Nykøbing F. som 'Films-Pioneren' i bogen 'Erindringer fra Sydhavsøerne'.

Hvem var Films-Pioneren James Hansen?

I en artikel i Østlollands Folkeblad 22. jan. 1904 omtales James Hansen, som en ret elegant gentleman mellem 25 og 50. Bladets journalist spekulerede over hvem denne James Hansen kunne være, da han ikke har hørt om en forfatter med det navn før. Efter et længere gravearbejde i arkiverne, er det lykkedes mig at identificere James Hansens identitet. Hans rigtige navn var Jens Hansen og han blev født den 17. november 1864 i Byskov, Ønslov sogn, Falsters Nørre Herred – altså lidt nord for Nykøbing F. Hans forældre var Hans Carlsen og Sidsel Frederiksen. På den tid fik børn faderens fornavn med tilføjelse -sen som efternavn, derfor efternavnet Hansen. I folketællingen fra februar 1870 optræder Jens Hansen som yngste søn af en børneflokk på fem, nemlig Carl Hansen, 14 år, Maren Kirstine Hansen, 12 år, Johan Peter Hansen, 10 år, (utydeligt navn) datter på 7 år og endelig Jens Hansen på 5 år. I 1870 fødtes endnu en datter, nemlig Bodil Ane Margrethe Hansen, som blev døbt i Ønslev 10. juli 1870.

Ti år senere i februar 1880 havde Jens Hansen – 15 år gammel - fået plads hos gårdejer Peder Christensen på en gård i Nørre Vedby sogn, Falster Nørre Herred.

Som mejerist udvandrede Jens Hansen i foråret 1887 i en alder af 22 år til Amerika, som mange andre danskere gjorde på den tid. Den yngste søster Bodil Ane Margrethe Hansen udvandrede også til Amerika og boede i juli 1909 i Chicago.

Levende Billeder på Langeland fra år 1900

Jens Hansen kom imidlertid tilbage til Danmark og i december 1900 dukkede han op på Langeland og drog rundt på øen og foreviste levende billeder. Han kaldte sig dog nu efter sit ophold i Amerika for James Hansen. I Langelands Avis kunne man se annoncer og notitser frem til søndag den 13. januar 1901, hvor han fremviste levende billeder i Teatret i Rudkøbing på hotel Skandinavien.

Inden han kom til Rudkøbing havde han været rundt på Langeland til bl.a. Tranekær Kro, Bøstrup Forsamlingshus, Longelse Kro, Bagenkop (Nielsens Sal), Humble Forsamlingshus, Lindelse Kro, Snøde Kro og Lohals Hotel. I en notits skrev Langelands Avis: ”**Kinematografen.** Fra Lohals meddeler man os, at James Hansens Forevisning af levende Billeder m.m. gjorde særlig Lykke. Saavel selve Billederne som Foredraget var fortrinlige. Efter Opfordring gentages Forestillingen i Lohals paa Lørdag Aften.”

I en anden notits kunne man læse følgende: ”**Edisons levende Billeder,** som Hr. James Hansen i denne Tid foreviser rundt om paa Øen, gør, efter hvad vi hører rundt omkring fra, stor Lykke. Billederne er særdeles gode, og Fremstillingen i det hele taget fortrinlig. Navnlig vækker Jærnbaneloget, Præsident Krügers Afrejse, en Damper løber af Stabelen, Maleren og Skorstensfejeren, Barberen og Tryllekunstneren særlig Opmærksomhed. – Vi kan paa det bedste anbefale Forestillingerne som gode og interessante.”

<p>Ask til Gavutræ. Mødestedet er ved Hellemarkskovene.</p> <p>Tirsdag d. 8. Januar 1901, Kl. 10 Fmd. i Steensgaards Skove paa Hou i Øster og Vester Pries. Af Eg: Kærler, Rafer og Top. Af Bøg: Klods, Rafer og Top. Af Naaltræ: Til Housegaarde og Stenge. Mødestedet er ved Uglehøjsgården. Steenen de Leth.</p>	<p>Skovauktion.</p> <p>Ved Auktion, som afholdes i Stamhuset Nedergaards Skove Onsdag den 2. Januar 1901 Formd. Kl. 11, bortsalges Bøgoklodsunker, Bøgeudhugst, Bøgetop, unge Ege til Nypløng, en stor Del Bøgetop, Gærdsel og Grauer til Humleafter, Stakitter og Hønseløgt. Mødested ved Rørskov. Nedergaard Gods-kontor, den 6. December 1900. Knud Hardor.</p>	<p>Overretssag (Kontor lige over)</p> <p>Ordnor Køb og og udfører alle Jun</p>	<p>SKOVAUKTION.</p> <p>Ved Auktion, som afholdes i Faarevejle Hørsøhaveskov Onsdag d. 16. ds., bortsalges:</p> <p>Af Eg: Enkelte Klodsunker. Af Bøg: Klodsunker, nogle faa Kærler, ungt Udhug, Top samt nogle faa Bunker forskelligt Løvtræ, derunder Ask og Ellemit. Mødested ved Skovfogedhuset i Kragholm. Faarevejle Godskontor, Rudkøbing, d. 11. Januar 1901. Knud Hardor.</p>
<p>Skovauktion.</p> <p>Fredagen d. 4. Januar 1901, Form. Kl. 10½ afholdes Auktion i Longelse Bønde-gaards saakaldte „Store Skov“ over en Del stor og svær Gærdsel, Udhug til Stavur, Stænger og Brøndsæl, fældede Aske og Elle, Ujellig til Træsko og anden Nypløng, Klodstræ, Grenelunker og Topkøbe af Elm, Ask og Hvidbøg m. m. Mødested ved Skovfogedhuset. Betalingen erlægges til Herredsafuldmægtig Hinrichsen i Rudkøbing. Langelands Herreders Kontor, den 8. Decbr. 1900. d'Auchamp.</p> <p>Tullebølle Sogns Laanebønsamlings</p>	<p>Kinematograf-Tournéen.</p> <p>Edisons levende Billeder ved James Hansen.</p> <p>1 Tranekær Kro Fredag 28. Decbr. 1 Bøstrup Forsamlingshus Lørdag 29. 1 Longelse Kro Søndag 30. 1 Bagenkop (Nielsens Sal) Tirsdag 1. Januar. 1 Humble Forsamlingshus Onsdag 2. 1 Lindelse Kro Torisdag 3. 1 Snøde Kro Fredag 4. Jan., hvert Sted Kl. 8. Børneforestilling Kl. 4 5. Alle bør se denne vidunderlige Opfindelse.</p>	<p>Orgel-F</p> <p>fra 125 Kr., Billige Løje Sølme Stokk Forlæg illu</p> <p>Petersen</p> <p>Køl Enevogntur Hr. Organist</p> <p>Pr</p> <p>kan Dage Carl Th.</p> <p>En flir</p>	<p>Teatret i Rudkøbing. (Skandinavien). Søndag den 13. Jan. Kl. 8. Edisons levende Billeder ved James Hansen.</p> <p>Præsident Krügers Afrejse. Prinsen af Wales inspiserer Soldater. Jærnbaneløbet langs Dover. En Kunstmaler (Værdi 150 Kr.) Tryllekunstnere o. m. fl. Entré: Reserv. Plads 75 Ø., øvrige Pladser 50 Ø. Børn 25 Ø. Børneforestilling Kl. 4-5. Entré 10 Øre. Voxne 35 Øre.</p> <p>Sang- og Klaver-Undervisning. Gunnar Rosen.</p>

Langelands Avis december 1900 og januar 1901

James Hansen viste også levende billeder i oktober 1901, hvor han bl.a. besøgte byerne Bagenkop, Nordenbro, Tryggeløv, Lindelse, Tranekær og Rudkøbing.

I Langelands Avis kunne man læse følgende efter forevisningen i Rudkøbing:

”**Levende Billeder.** Hr. James Hansen foreviste i Aftes i Teatersalen Edisons geniale Opfindelse ’Levende Billeder’. Baade Billederne og Fremstillingen deraf var fortrinlig. Der var et meget talrigt Publikum, der ofte gav sit Bifald til Kende, og alle var sikkert enige om at have tilbragt en meget fornøjelig og interessant Aften.”

I Teatret i Rudkøbing vistes Kl. 8 ¼ - ’Bech-Olsens Brydekamp – Kinesisk Exprestog – Tryllekunstnere – Danserinder o.m.a.’ Entré var 50 øre. Børneforestilling fra Kl. 4-5. Entré 10 øre, voksne 35 øre.

Den meget korte film ’Bech-Olsens Brydekamp’ blev optaget af Peter Elfelt i 1899 og viser en del af brydekampen mellem bryderen Magnus Bech-Olsen og franskmænden Poul Pons.

Det er ret bemærkelsesværdigt, at James Hansen begyndte sin rejsebiograf på Langeland hele tre år før, han indledte sin store turné til de 28 byer på Falster og Lolland som beskrevet ovenfor.

James Hansen fortsatte sin rejsebiograf på Falster og Lolland i de følgende år 1905, 1906 og 1907 og besøgte bl.a. også byerne Hjelm, Radsten, Tårs, Bandholm, Stokkemarke, Østofte, Skørringe og Brandstrup. I alt er der således besøgt mindst 36 forskellige byer på Falster og Lolland fra 1903 til 1907.

Som nævnt ovenfor blev der i 1906 åbnet faste biografteatre i de større byer Nykøbing, Nakskov, Maribo m.fl., hvilket gjorde behovet for James Hansens rejsebiograf mindre, men der var stadig brug for en rejsebiograf i de mindre byer.

I 1906 byggede James Hansen en stor ejendom på Gaabensevej 47 i Nykøbing F. Huset fik navnet ’Bellevue’ og ligger stadig på det højeste sted på Gaabensevej med en flot udsigt, som allerede blev vist på et postkort da huset blev bygget.

’Bellevue’, Gaabensevej 47, Nykøbing F. og postkort med udsigt 1906

James Hansen var blevet en velhavende mand under sit ophold i Amerika, men kan ikke have tjent en større formue på rejsebiografvirksomheden. Hvorvidt James Hansen havde planer om at åbne et fast biografteater i Nykøbing F. vides ikke. Måske var det nok for ham at rejse rundt på Falster og Lolland i kortere perioder og så bygge en udlejningsejendom, som han gjorde i 1906. I skatteåret 1906/07 var James Hansen med en skattepligtig indkomst på 13.040 kr. den tredjestørste skatteyder i Nykøbing landsogn.

James Hansen i motorcykelulykke 1909

Mandag den 19. juli 1909 kunne man i Nykøbing Social-Demokrat læse følgende:

”En Motorcyklist styrter og knuser hovedet.

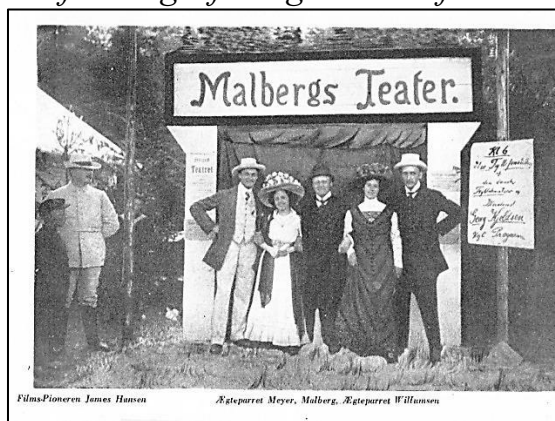
Den bekendte Ejer af ejendommen Bellevue paa Nørrebro Direktør James Hansen kom i Middags ved 1 ½ Tiden kørende paa en Ellehammermotorcykle. Ude mellem Aaerne knækkede Forgaflen og Hansen slyngedes hen ad den haarde Landevej, hvor han blev liggende bevidstløs. Tililende Mennesker fik den Tilskadekomne baaret ind i en af Ejendommene, og Betjent Frimand søgte her at standse Blodet, der flød i stride Strømme fra Hovedet, som var en blodig Masse.

Det voldte nogen Vanskelighed at faa tilkaldt Læge, men omsider lykkedes det at faa fat i Dr. Hagens, samtidig rekvireredes Sygevognen, men Klokken blev dog 2 ½ inden den haardt medtagne Mand naaede Sygehuset, hvor han straks toges under Behandling. Lægerne frygter for, at der skal indtræde en Hjærnerystelse.”

Imidlertid kunne man en uge efter den 26. juli 1909 læse følgende i Nykøbing Social-Demokrat:

”James Hansen der forleden forulykkede under Motorkørsel er i Dag Kl. 1 afgaaet ved Døden. Man havde begyndte at nære Haab om, Hansen kunde slippe over Ulykken men Kvæstelserne har alligevel været for store, og den kraftige Mand har maattet bukke under.”

Også L-F Folketidende skrev om James Hansens ulykke og død. Den 27. juli 1909 stod bl.a.: *”James Hansen, der kun blev lidt over 40 Aar gl., havde tjent sig en betydelig Formue som første Fremviser her i Landet af de forskellige Edisonske Opfindelser, bl.a. i sin Tid af Fonografen og senere af levende Billeder.”*

FilmsPioneren James Hansen

Åstaparen Meyer, Malberg, Åstaparen W.Hansen

På ovenstående foto ses Films-Pioneren James Hansen (tv.) på jubilæumsudstillingen 1.- 4. juli 1909 i Nykøbing F.

James Hansen, som altså var født Jens Hansen den 17. november 1864, blev 44 år og var ugift. Hans arvinger var broderen Johan Peter Hansen og søsteren Bodil Ane Margrethe Hansen, som arvede boet med en værdi på over 117.000 kr. herunder ejendommen 'Bellevue' på Gåbensevej 47 i Nykøbing F.

<p>en Hansen, Holbing.</p> <p><i>L-F Folketidende 01-08-1909</i></p> <p>Bekendtgørelser.</p> <p>† † †</p> <p>I Dag døde vor kære Broder og Svoger, Direktør James Hansen, efter et Ulykkestilfælde og flere Dages strængt Sygeleje paa Nykøbing Sygehus i en Alder af 44 Aar, hvilket herved bekendtgøres for fraværende Slægt og Venner, der bedes følge ham til hans sidste Hvilested.</p> <p>Nykøbing F., d. 26. Juli 1909.</p> <p>Johan Peter Hansen, Arbmd.</p> <p>Bodil Kirstine Hansen, f. Larsen.</p> <p>Bodil Ane Margrethe Hansen, Chicago.</p> <p>Begravelsen er bestemt til Mandag den 2 August, Kl. 12¹/₂, fra Kirken.</p>	<p>1896 for, at der ingen bekræftelse støres. For at modtage denne Betingelse, vil jeg være til Gæde Næst den 23. August fra Kl. 11 Næst den 23. August kl. 9 Eftermiddag hos Børgekøber J. Hansen, Stadsforvalter, Søndergade 14, fra 10 til 2 paa Hotel „Danla“, Nykøbing, Søndergade 16, fra 9 til 4 i mit hjem og Mandag den 16. fra 9 til 4 hos Rådmand Joh. Jensen, Øster Skovstige.</p> <p>Døstid, den 31. Juli 1909.</p> <p>C. S. Sørensen, Borgerm.</p> <p>Biografen — Torvet.</p> <p>„Biografens Løbesedler“.</p> <p>Uhjyre komplet Paradinumer.</p> <p>Stor Avktion i Nykøbing F.</p> <p>over Vogne og Seletøj m. m.</p> <p>Lørdag den 7. August, Form. Kl. 10, afholdes paa Vegumnd Niels Poulsens Bonst på Lærhøjvej</p>	 <p>Elleham Motorcykle</p> <p>anvendes af H. kgl. Højh. Prins Valdemar, H. kgl. Højh. Prins Georg, Motorcykkelkorpslet og mange offentlige Institutioner.</p> <p>Alle 1909-Modeller leveres med Direktør Ellehammers nyopfundne pat. Karburator, en mestnævnte sindrig Opfindelse, som giver Motorcyklen den højeste Grad af Driftssikkerhed Elleham er langt sikrere at køre paa lettere at starte billigere i Brug nemmere at betjene end nogen anden Motorcykle. Elleham er dansk Fabrikat. Lichbhavere bedes forlange Kat. og Tilbud. Undervisning og Pøvekørsel frit overalt.</p> <p>Elleham Motorcyklefabrik Aktieselskab Martensdalvej 47. København</p>
--	---	---

L-F Folketidende 1. august 1909

Levende billeder i hotel Harmonien, Sakskøbing

Saxskøbing elektriske Biografteater.

(Hotel „Harmonien“'s Sal.)

Søndagen den 9. ds. og hele kommende Uge, hver Aften Kl. 5, 8¹/₄ og 9¹/₄ med Undtagelse af Fredag, hvor der kun g. ved 2 Forestillinger, Kl. 5 og Kl. 7.

Obs. Til hver Forestilling nyt Program.

Entré: Vogne 25 Ore, Børn 15 Ore.

Biograf-Teater i Saksøbing.

I disse Aftener forevisees i „Harmonien“s Sal et elektrisk Biograf-Teater (levende Billeder), der hører til noget af det bedste, der er set af den Art der i Byen. Særlig kan fremhæves „Et Drama i Stuerne“ og „Kulminerne“, hvor man faar et Indblik i det interessante og farefulde Liv i Minerne. p. p.

Fra den 9. december 1906 begyndte hotelværtten i 'Harmonien', Søndergade 7, Saksøbing at vise levende billeder under navnet **Saksøbing elektriske Biografteater**, men der findes desværre ikke nærmere oplysninger om hvor længe det fortsatte. Af avisomtalen kunne man læse, at de billeder der forevist var nogle af de bedste, der havde været vist i byen. Bl.a. nævntes titlerne 'Et Drama i Stuerne' og 'Kulminerne'.

Fast biograf på Torvet i Saksøbing 1907

I perioden fra 6. til 13. januar 1907 viste James Hansen sine sidste forestillinger med Levende Billeder i og omkring Saksøbing, nemlig på Nysted Hotel, Ø. Ulslev Forsamlingshus, Slemminge Forsamlingshus, Radsted ny Forsamlingshus, Taars Forsamlingshus, Hjelm Forsamlingshus, Guldborg Hotel og endelig Saksøbing Teater søndag den 13. januar 1907.

Den 8. april 1907 kunne man i Østlollands Folkeblad under Saksøbing læse følgende notits:

”Biografteater. Saksøbing faar nu snart et fast Biografteater; til at begynde med bliver der dog kun 2 Forestillinger hver Uge. Teatret vil blive installeret i Hotellets lille Sal. Billeder og Maskiner er nyt og 1. Klasses Sager.”

Biografteatret åbnede den 14. maj 1907 med forestillinger tirsdag og torsdag kl. 8 og 9 aften. Billetprisen var for voksne 25 øre og børn 15 øre.

Biografteatret var den tidligere realskolelærer Mouritz Edvard Andreas Hansen, som fra 1906 var blevet bestyrer af Constantin Philipsens biograf på Torvet i Nykøbing F. og som nu åbnede sine egne små biografteatre på Lolland. Fra 1903 til 1906 var han lærer ved den private Nykøbing F. Realskole.

Østlollands Folkeblad skrev 15. maj 1907 om den første forestilling:

”I Aftes begyndte Forestillingerne paa Biografteatret, og der vil blive Forestillinger 2 Gange om Ugen, saafremt der viser sig Tilslutning. Vi aflagde et Besøg der i Aftes, og maa sige, at Programmet er stort og godt, i det hele taget udmærkede Billeder,

som vi trøstigt kan anbefale vore Læsere at gaa hen og se. Forestilling i Morgen Aften."

I løbet af mindre end en time blev der vist syv levende billeder, så de var af meget kort varighed hver enkelt. Titlerne var: 'Hittebarnet', 'Kemikeren som Tryllekunstner', 'Vifteindustri i Japan', 'Den tyrkiske Pascha', 'Sin Herres Stemme', 'Den sidste ny Vals' og til sidst 'Paa Sold'.

Der er ikke nævnt noget om musikledsagelse, men der har sikkert været en pianist.

<p style="text-align:center">Sakskøbing Biografteater (Thorups Hotel). Tirsdag og Torsdag Kl. 8 og Kl. 9: Hittebarnet. Kemikeren som Trylle- kunstner. Vifteindustri i Japan. Den tyrkiske Pascha. Sin Herres Stemme. Den sidste ny Vals. Paa Sold. Voksne 25 Øre. Børn 15 Øre.</p>

At det ikke var uden problemer at vise levende billeder, viser en notits i Østlollands Folkeblad den 2. juli 1907: ***Biografteatret.** I Aftes havde man det Uheld ved sidste Forestillings Begyndelse, at Lysmaskinen ikke vilde virke, saa Publikum fik ikke denne Uges udmærkede Program at se."*

Den 25. august 1907 skrev biografdirektør M. Hansen til By og Herredskontoret i Saxkjøbing:

Modtaget Kontorets Skrivelse af 24/8, og sender jeg hermed et Program. Billederne har været forevist i Maribo: Fredag, Lørdag og Søndag.

Vi agter at give Forestilling i Saxkjøbing: Tirsdag Kl. 8 og 9.

Allerærbødigst. M. Hansen. (sign.)

Som nævnt ovenfor skulle man indhente politiets tilladelse til at fremvise levende billeder, men fra juni 1907 indførtes censur, så man skulle nu også fremsende ugens programmer til gennemsyn hos politimesteren. I et cirkulære til samtlige politimestre hed det:

”De forskellige bevillingshavere skal i betimelig tid inden forevisningen indsende til politikontoret deres program med tilstrækkelig forklaring, hvorefter det forventes, at politiet, hvis tvivl er til stede om en fremstillings beskaffenhed, lader lysbillederne forevise, ligesom det er ønskeligt, at politiet ved jævnlige besøg i disse etableringer forvisser sig om, at fremstillingen intet utilbørligt indeholder.”

Måske havde Mouritz Hansen glemt det, og derfor fået en rykkerskrivelse. I Saksjøbing Byfogeds arkiv i Rigsarkivet, har det derfor været muligt at finde 34 filmprogrammer med titler og beskrivelse af film, som har været vist i biografen på Torvet. Nedenfor er vist eksempler på filmprogrammer fra efteråret 1907.

<h2 style="text-align: center;">Biografteatret.</h2> <hr style="width: 10%; margin: auto;"/> <h3 style="text-align: center;">Hjertets Røst.</h3> <p>Den aldrende, men endnu statelige Oberst Hein har efter en vel tilendebragte Tjenestid giftet sig med en køn, ung Dame, som han stiftede Bekendtskab med paa Ostendes Badestrand. Hun havde nærmest ægtet ham for hans Rangs og Formues Skyld; det varer derfor ikke længe før hun genoptager Bekendtskabet med sin tidligere forlovede. — En ung Dame af Oberstens Familie opdager den unge Fruens Stævne-møder og tilskriver Obersten sin Opdagelse. Han tror imidlertid, at det hele er Bagvaskelse og vil intet foretage sig, der kan røbe, at han tvivler paa sin Hustrus Troskab. Men da hun opdager, at hun sniger sig ud i Haven, griber han harmfuldt en Revolver og følger efter. Snart ser han, at Brevet talte sandt. Ude af sig selv vil han skyde sin Medbejler ned, men Kærligheden til Hustruen sejer mere af Skinsygen — og saa gaar den gamle bort for aldrig mere at se sin Hustru eller rive hende bort fra den, hun elsker.</p> <h3 style="text-align: center;">Den evige Stad.</h3> <p style="text-align: center;">Det moderne og antike Rom.</p> <p>Vort Billede fører os til Italiens Hovedstad, gennem hvis Gader vi spadserer en interessant Tur. Vi beser den ældgamle Fæstning Engelsborg, beser Springvandene etc. og træffer paa drikkende Italienerne, der vædder om Øl, unge Piger, der binder Violer. Efter at have aflagt et Besøg ved Brønden gaar Turen ad Boulevarden over til det antikke Rom. Vi køber en Buket af den smukke Blomstersælgerske med de fyrige Øjne og begiver os gennem de gamle Ruiner fra Roms Stortid og til det mægtige Girkus „Colosseum“. Besøger dernæst Peterskirken og Vatikanet. Paven, der som bekendt er en Ynder af levende Billeder, viste Fotografen stor Imødekommenhed og lod sig fotografere. Vi ser den hellige Fader blive baaret i Bærestol gennem Vatikanets Gange, omgivet af sin Livvagt. I Haven ser vi ham spadserere, først sammen med en kendt Kardinal, senere med Livvagtens Hovedsmand.</p>	<h2 style="text-align: center;">Nullemands Fødselsdag.</h2> <h3 style="text-align: center;">Konges Besøg paa Island.</h3> <p>2. dagsmændene gaar i Land. Islænderne modtager begejstrede Kongen. Det store Møde paa den gamle Thing-plads Tingvall. Kongen og Rigsdagsmændene paa Ridetur ind i Landet.</p> <h3 style="text-align: center;">Et Jernbaneattentat paa Lyoner-Eksprestoget.</h3> <p>Charles Mirbeau, Pakmester ved Banen Lyon—Marseille, er en god Fyr og en brav Fyr, men naar han „ser rødt“, som man siger, bliver han ganske ude af sig selv og ved ikke, hvad han gør. Han kommer i slet Selskab, bliver beruset og falder i Søvn i Pakvognen, hvor hans Svirebrødre stjæler Værdisager, der var ham betroede. Følgen heraf er, at Mirbeau faar sin Afsked, og nu indtræder det, som Lægerne kalder „det psykologiske Moment“. Han bliver rasende og tænker kun paa Hævn. Uden at vide, hvad han gør, og uden at beregne Følgerne af sin Handling sniger han sig op i Blokhuset og stiller Sporene om, saa et Sammenstød er uundgaeligt. Desværre! — han fik kun hævnnet sig altfor godt, og da han senere i Ventesalen ser de ulykkelige og uskyldige Ofre for sit Vanvid, gribes han af fortvivlet Anger — men for sent — hans Brødre har beseglet hans Skæbne.</p> <h3 style="text-align: center;">Naar Mutter Knold skal ud at spadserere.</h3> <hr style="width: 10%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">Nyt Program hver Uge.</p>
---	--

Filmprogram fra 21. sept. 1907

Gakskøbing Biografteater.
 Forestillinger Tirsdag Kl. 8 og 9.
Kongens Besøg paa Island.
 — **Mullemands Fødselsdag.** —
Den evige Stad. — **Hjertets**
Røst. — **Et Jernbaneattentat**
paa Rhoner-Økspresjen. —
Naar Mutter Knort skal ud at
spadfere.

Sakskøbing
Biografteater.
 Mandag den 14. Oktbr.,
 Kl. 7¹/₂, 8¹/₂, 9¹/₂.
Avtomobil-Væddeløb i
Frankrig.
En slem Vandgang.
Stormens Bedrift.
 Scener fra Folkelivet. Meget fint Naturbillede og interessant Forsøg paa at optage levende Billeder i naturlige Farver. Aldeles nyt.
Alverdens Danse
 (pragfuldt koloreret).
Oberstindens Fødselsdag.

21. september 1907

14. oktober 1907

Biografteatret.

— — — — —

↔ *En rigtig Vandgang* ↔
 eller
Tjenestepigens Skælmerier.

Den gamle Hr. Ramler er en ren Hjerteknuser; han har giftet sig med en ung Dame, men gør ikke desto mindre Kur til Tjenestepigen. Han aner ikke, at Fruen har en Fætter og Pigen en Betjent. — Av! gamle Ramler, det var en slem Vandgang. Du nyser — Du har Grund dertil.

Automobilvæddeløb i Frankrig.

I Lighed med de store Automobilvæddeløb i Taunus om den tyske Kejsers Ærespræmie blev der for kort Tid siden afholdt lignende Automobiløb ved den franske By Dieppe. Her blev alle Tysklands Rekorder slaede. Den Hastighed, hvormed selv meget vanskelige Kurver blev taget, overstiger alt, hvad tidligere er set.

Navaros, der vandt Taunus-Løbet, blev ogsaa her den sejrrende. Han fuldførte Løbet paa en Fiat-Vogn uden noget Uheld.

Alverdens Danse. Gamle og nye.

For kort Tid siden optraadte i New-York et Artistpar, der dansede Alverdens Danse og gjorde megen Lykke. Intet Under derfor, at de blev kinematograferede. De forskellige Danse ere: Spansk Dans. Italiensk Dans. Menuet. Russisk Dans. Cancan. Gavotte. Sømandsdans. Kinesisk Dans. Revolutionsdansen. Moderne Dans. Mølledansen. Mavedansen. Pariserbuedans. Meksikansk Dans.

Stormens Bedrift.
 Scener fra Fiskerlivet.

Ved i stor Udstrækning at benytte baade Naturen og originale Fiskertyper, ved at samle alle de mest interessante Facer i Fiskerlivet er det lykkedes at skabe et virkeligt fængslende og gripende Billede af Livet, som det leves af de daadkræftige, ejendommelige og sympatiske franske Fiskere.

NB. Dette Billede er det første, som man har forsøgt at optage i Naturens virkelige Farver.

Oberstindens Fødselsdag.

— — — — —

Nyt Program hver Uge.

Mouritz Hansen viste både danske og udenlandske produktioner. Nordisk Films Kompagni var begyndt at lave film fra 1906 og blandt de udenlandske kan nævnes film fra Pathé frères og Gaumont, Paris, Roberts & Roleigh og Photo, London.

I næsten fem år fra maj 1907 til omkring april 1912 drev Mouritz Hansen biografteatret på Torvet i Sakskøbing. Der var forevisninger en eller to gange om ugen.

I september 1911 indsamlede Justitsministeriet oplysninger om for hver enkelt retskreds i Maribo Amt, de for tiden udstedte biografteaterbevillinger. Yderligere ønskedes oplyst for hvilket tidsrum bevillingen var gældende, om det antal billeder der det sidste år var vist, samt om den omtrentlige bruttoindtægt for de enkelte bevillingshavere.

Der var i alt 11 biografteaterbevillinger i Maribo Amt med en samlet bruttoindtægt på 62.700 kr., nemlig to i Nykøbing købstad, og en i hhv. Falsters vestre herred, Maribo købstad, Nakskov købstad, Nykøbing herred, Nysted købstad, Rødby købstad, Stubbekøbing købstad, Stubbekøbing herred og Sakskøbing købstad.

Borgmester og byfoged V. Gandil fra By- og Herredsfogedkontoret i Sakskøbing skrev 24. oktober 1911, at der for Sakskøbings vedkommende kun var en bevilling i kraft og at denne ikke var knyttet til noget bestemt tidsrum. Bevillingen var kun blevet benyttet en gang ugentlig i vintermånederne. Yderligere havde bevillingshaveren oplyst at han det sidste år havde forevist ca. 130 billeder og at hans bruttoindtægt havde været ca. 1.355 kr.

Til sammenligning havde Maribo oplyst om ca. 200 billeder og en bruttoindtægt på ca. 7.800 kr., Nakskov ca. 320 billeder og 16.000 kr., og Nykøbings to bevillinger med hver ca. 400 billeder og ca. 15.000 kr. hver i bruttoindtægt.

Tilsyneladende har Mouritz Hansen ikke benyttet sin bevilling særligt meget med kun en ugentlig forestilling og kun i vintermånederne.

I slutningen af 1911 fik en ung fotograf Baltzersen i Vestergade lyst til at prøve lykken med forevisning af levende billeder.

Der var sket meget på stumfilmområdet siden 1907, da Mouritz Hansen åbnede biografen i teatersalen på Saxejøbing Hotel. En dansk stumfilmindustri var vokset op og oplevede i tiåret 1906-1916 en guldalder med stor eksportsucces.

Interesserede henvises især til værkerne 'Den stumme scene' af Gunnar Sandfeld (1966) og 'Dansk stumfilm I og II' af Marguerite Engberg (1977).

'Biografkrigen' i Sakskøbing 1912

Efter Indhentning af Bevilling til at fremføre levende Billeder aabnes

Sakskøbing Biografteater

Strandgaarden Brogade 2. Juledag Kl. 4 med et 1. Kl. Program der varer ca. 1 Time.
NB. Billeder fra Byen.
Med megen Aktelse
Kaj Baltzersen.

Sakskøbing Biografteater

Teatersalen.

Dette for at meddette mit ærede Publikum, at Sakskøbing Biografteater, som jeg for flere Aar tilbage har oprettet og i flere Aar har drevet vedblivende er i Teatersalen, og at at dette Teater nu efter at Elektricitet er indlagt, fremtræder som et i alle Maader moderne Biografteater.

ME MED ENERET besidder jeg alle de glimrende danske Skuespil, som gaar deres Sejrsgang rundt i Verden, og skal disse jævnlig blive præsenteret det ærede Publikum.

Besøg derfor Biografen, Torvet, der bliver de aldrig skuffet.

Mærk: Plakater udsendes af visse Forretningshensyn først **FREDAG MIDDAG.**

Fredag den 5. Januar Kl. 8¹/₄ og 9¹/₄

Stor Premiere-Forestilling.

Ærb.
Mouritz Hansen.

10-11.
3 Kettinge Mandag 15. fra Kl. 1-3.
3 mit Hjem Tirsdag 16. hele Dagen.
Postofftegaard, den 4. Januar 1912.
I Sorgen P. Lang.

Husk

Sakskøbing Biograf-Teater

i Strandgaarden

Fredag Aften Kl. :
7¹/₄ - 8¹/₄ - 9¹/₄.

København-Sukcessen

Zigomar.

Kaj Baltzersen,

Overrettsjagfører
Frederik Tauber,
(Fr. Graaes Efterfølger).
Nykøbing F.
Linggade 13. Telefon 47.

- 185 -

Østlollands Folkeblad den 23. dec.1911 og den 4. jan. 1912

Den 23. december 1911 meddelte fotograf Kaj Baltzersen i Vestergade, at han havde indhentet "Bevilling til at fremføre levende Billeder" og Sakskøbing Biografteater i Strandgaarden i Brogade åbnede 2. juledag – 26. december 1911 – "Kl. 4 med et 1. Kl. Program der varer ca. 1 Time." Dermed var der pludselig to biografer i Sakskøbing med det samme navn! Mouritz Hansen havde jo stadig sin biografbevilling uden tidsbegrænsning og Kaj Baltzersen havde nu også fået en bevilling.

Det måtte jo udløse en 'biografkrig' i Saksøbing og den 4. januar 1912 var der indrykket to biografannoncer i Østlollands Folkeblad.

Kaj Baltzersen i Strandgaarden viste Københavner-successen Zigomar tre gange kl. 7.15, 8.15 og 9.15 fredag aften den 5. januar 1912.

Samme aften var der også film i teatersalen på Torvet. Biografdirektør Mouritz Hansen i Teatersalen redegjorde i sin annonce for, at hans biograf fortsat ville vise levende billeder:

Saksøbing Biografteater. Teatersalen.

Dette for at meddele mit ærede Publikum, at Saksøbing Biografteater, som jeg for flere Aar tilbage har oprettet og i flere Aar har drevet vedblivende er i Teatersalen, og at dette Teater nu efter at Elektricitet er indlagt, fremtræder som et i alle Maader moderne Biografteater.

MED ENERET besidder jeg alle de glimrende danske Skuespil, som gaar deres Sejrs gang rundt i Verden, og skal disse jævnlig blive præsenteret det ærede Publikum. Besøg derfor Biografen, Torvet, der bliver de aldrig skuffet.

Mærk: Plakater udsendes af visse Forretningshensyn først FREDAG MIDDAG. Fredag den 5. januar Kl. 8 ¼ og 9 ¼ . Stor Premiere-Forestilling.

Ærb. Mouritz Hansen.

Mouritz Hansen fortsatte med at vise levende billeder på Torvet indtil omkring april 1912. Eksempelvis 'Mormonens Offer'.

Biograf-Teatret,
Torvet.

2. Paaskedag Kl. 4 begynder
det nye, store
Sensations-Prøg.:

Mormonens Offer.

Stort spændende Folkeskuespil i 3 Akter, 80 Afdellinger,
af
Mouritz Hansen.

Hovedrollerne udføres af Fru Clara Wieth og Hr. V. Psilander samt Hr. Carlo Wieth og Hr. Henry Semann

Mormonens Offer er Panoptikon-Teatrets store Tilløbsstykke og betegnes som et af Filmkunstens store Verdens-Sukces'er.

Østlollands Folkeblad 6. april 1912 og foto fra filmprogram

Nordisk Films Kompagnis film 'Mormonens Offer' instr. af August Blom havde haft premiere i København den 2. oktober 1911 og nåede altså til Sakskøbing i april 1912.

Til Amerika og Kanada.

WHITE STAR LINE

Verdens allerstørste Dampere.
Olympic & Titanic,
hver 45,000 Tons.
Uovertrufne Bekvemmeligheder.

Illustreret Rejsehaandbog med Tolk og Indvandringslov samt alle nærmere Oplysninger gratis fra Selskabets Generalagent: Joachim Prahl, Nyhavn 5, Kbhv. og Agenturet hos Bestyrer H. C. Hansen, Jernbanegade 45, Maribo, Telef. 169. Agent i Esbjerg Gustav Orum, 28 Østergade.

Biograf-Teatret,
Torvet.
Lørdag — Søndag.

HUSK den store Nyhed i Biografen Torvet,
Kinematografi
i naturlige Farver.

Den røde Chrysantemum,
med Frankrigs smukkeste Skuespillerinde Heloise Duvier i Hovedrollen og omgivet af et Blomsterhav i naturlige Farver.

Endvidere omfatter Programmet:
Bøffeljagt med Elefanter.
Den mest storslaede Naturoptagelse, der nogen Sinde er forevist.

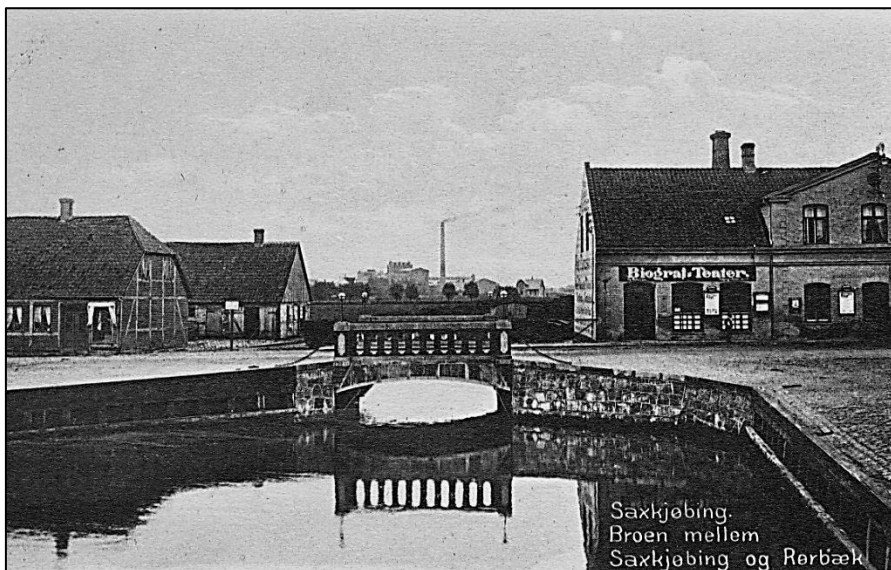
Jernbaneinspektøren.
Spændende Skuespil fra det vilde Vesten.

Politikerens Drøm.
Det mest grinagtige amerikanske Vitagraph Skuespil, der endnu er forevist. Man ler den hele Aften ved Tanken om det.

Østlollands Folkeblad 13. april 1912

Som kuriosum kan nævnes, at Østlollands Folkeblad lige over en annonce for Biograf-Teatret på Torvet, bragte en annonce for Amerika-damperne Olympic og Titanic. Titanic var på dette tidspunkt på jomfrurejse til Amerika og sank natten mellem 14. og 15. april 1912.

Kaj Baltzersens biograf i Strandgården

'Biografkrigen' i første halvår af 1912 blev vundet af Kaj Baltzersen, som på et tidspunkt i løbet af sommeren besluttede at biograflokalet i Strandgården skulle indrettes bedre. Derfor kunne man den 30. august 1912 i Østlollands Folkeblad læse følgende annonce:

Sakskøbing Biografteater.

Efter gennemgribende Restaurering af mit Lokale genaabnes Teatret Søndag den 1. Septbr. med Forestill. Kl. 7 ¼, 8 ¼ og 9 ¼.

Paa Programmet staar Panoptikonteatrets store Tilløbs-Stykke:

Den sorte Kansler

Spillet af københavnske Skuespillere.

Forestillingen gentages Mandag d. 2. og Tirsd. d. 3. Kl. 7 ¼, 8 ¼ og 9 ¼.

Ærb. Kaj Baltzersen

Nordisk Films Kompagnis film 'Den sorte Kansler' - instrueret af August Blom havde haft premiere i København den 10. juni 1912 og det var lykkedes Kaj Baltzersen at få filmen til Sakskøbing ca. to en halv måned senere. Medvirkende bl.a. Valdemar Psilander og Poul Reumert.

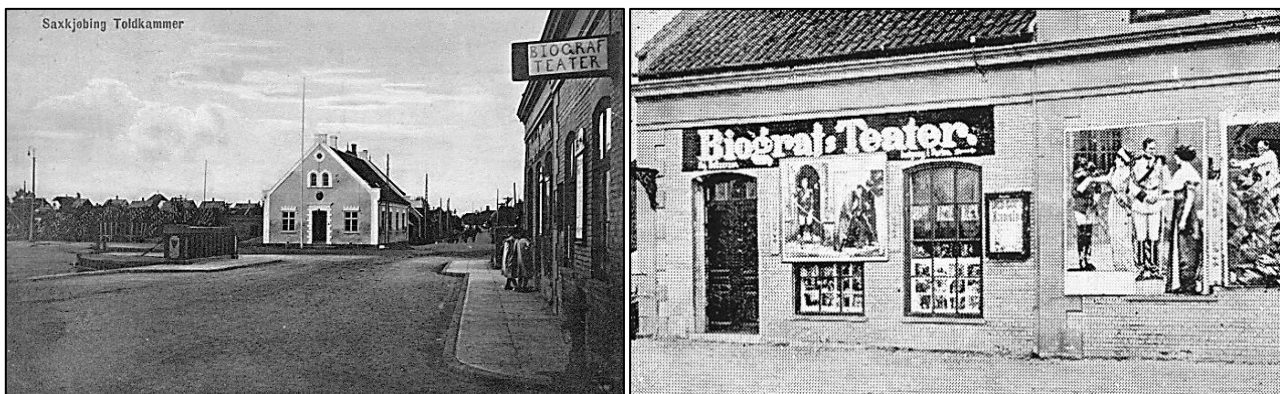

<p>ET HJERTE AF GULD</p> <p>Af Bernh. Holz.</p> <p>Kinematografisk Skuespil i 2 Akter, 40 Afdelinger.</p> <p>I Hovedrollerne: Clara og Carlo Wieth.</p> <p><small>Vildunderlig smuk og sørende Scener af Nutidslivet. En Kunstfilm, som kalder paa det store Publikum, der har Sans for det Gode og Ædle.</small></p>	 <p>Livsglæde.</p> <p>Stakkels lille Lise.</p>	<p>Biograf-Theatret Saxkjøbing</p> <p>2. Juledag Premiere paa smuk, fin og interessant dansk Kunstfilm</p> <p>Et Hjerde af Guld.</p> <p>Af Bernh. Holz. Kinematografisk Skuespil i 2 Akter, 40 Afdelinger. I Hovedrollerne: Clara og Carlo Wieth.</p>
---	---	---

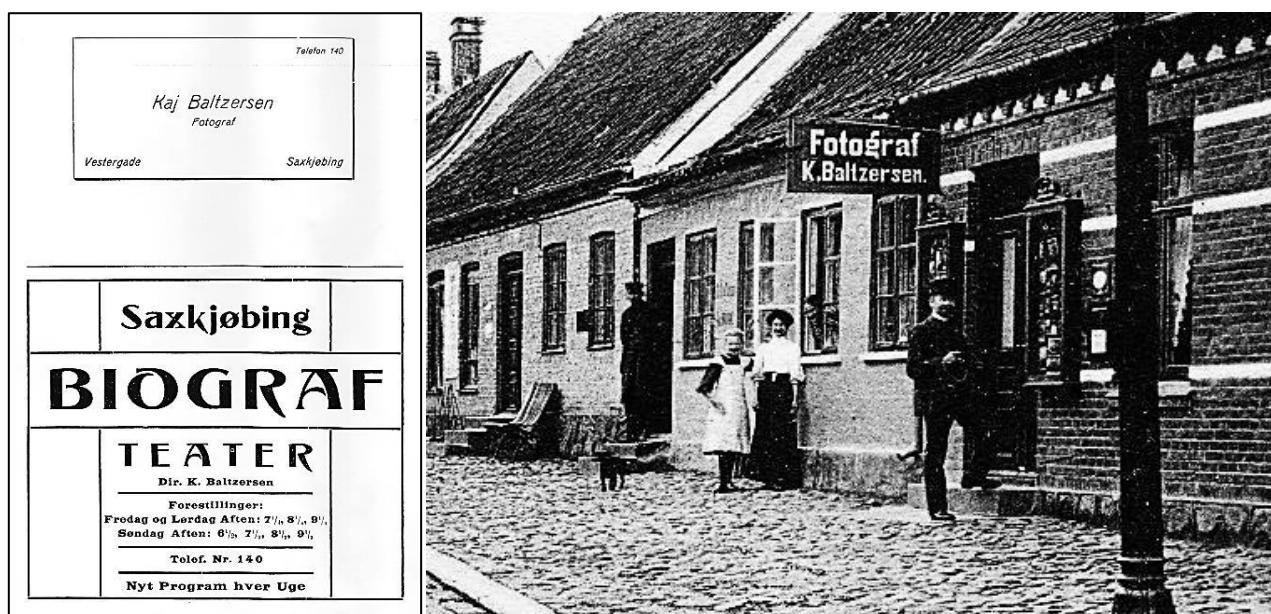
2. juledag 1912 viste Biograf-Theatret Saxkjøbing filmen 'Et Hjerde af Guld' med Clara Wieth (senere Pontoppidan) og Carlo Wieth. Filmene havde haft premiere i Kosmorama i København den 19. august 1912.

<p>KÆRLIGHED OG VENSKAB</p> <p>Spændende Roman fra det virkelige Liv</p> <p>Dansk Kunstfilm i 50 Billeder</p> <p>Hovedpersoner: Yvonne Breville, Vandrader, Edith Brun, Kai Stormung, Drakon og Feghsten Sine Høveder og alle de andre</p> <p>Agnete Blom Clara Wieth og Aage Fønss</p> <p><small>Illustration: Nilsen 12 Billeder</small></p>	<p>Saxkjøbing Biograf-Teater</p> <p>Fredag Premiere paa stort nyt og interessant Program.</p> <p>Vinterglæder. Naar Sneen ligger over Lande.</p> <p>Kærlighed og Venskab.</p> <p>En spændende Roman fra det virkelige Liv af Skuespillerinde Gerda Christophersen.</p> <p><small>Billedet:</small></p>
---	--

'Kærlighed og Venskab' – en spændende roman fra det virkelige liv af skuespillerinden Gerda Christophersen - havde premiere 8. januar 1912 i Panoptikon i København og blev vist i Saxkjøbing Biograf-Teater senere på året. Medvirkende bl.a. Agnete Blom, Clara Wieth (senere Pontoppidan) og Aage Fønss.

Saxkjøbing Biograf-Teater i Strandgården, Brogade 12

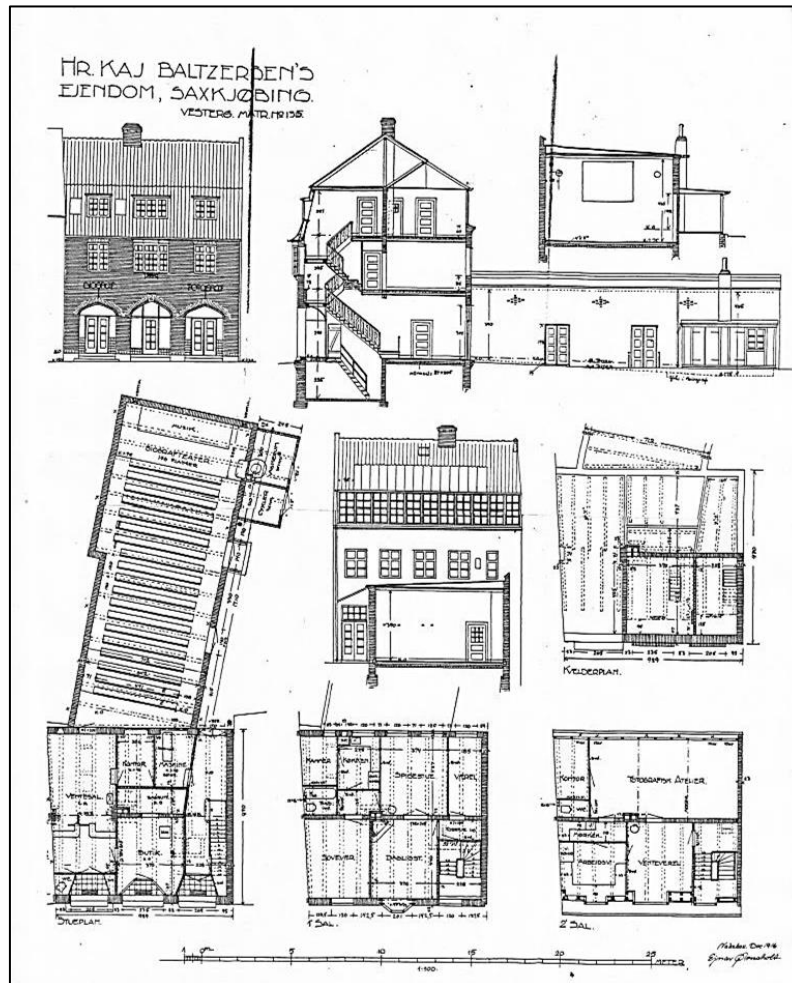
Fotograf og biografdirektør Kaj Baltzersen foran huset i Vestergade 28

Kaj Hjalmar Baltzersen kom til Saksjøbing omkring 1908 og etablerede sig som fotograf i Vestergade 28 og flyttede senere til Vestergade 10. Han blev født i Cimbria pr. Mariager den 25. januar 1886 og var 22 år da han kom til Saksjøbing. I december 1911 - da han åbnede biografen i Strandgården - var han derfor kun 25 år gammel. I december 1912 blev han viet til Marie Frank (27 år) fra Saksjøbing i Garnisons Kirke i København. Den 3. september 1914 fødtes sønnen Holger Baltzersen. Faddere ved dåben var bl.a. maskinmester Joh. Chr. Baltzersen fra Mariager og guide i Generalstaben Hans Frank. I 1915 blev Kaj Baltzersen prisbelønnet i Odense for sin fotografering.

I 1916 - efter fire år som biografdirektør - gik han med planer om at bygge en rigtig biografbygning på matriklen Vestergade 10. Han fik arkitekt Ejnar Ørnsholt til at

udarbejde tegninger til et biografteater med 196 pladser, men planerne blev aldrig ført ud i livet.

Arkitekt Ørnsholt (1887-1978) var en kendt arkitekt på Lolland, hvor han i 1918 åbnede egen tegnestue i Nakskov. Han har bl.a. tegnet Biografen, Nygade 36 i Nakskov (1918), 11 stationsbygninger Nakskov-Rødby banen (1924-26), Den Lollandske Landbostands Sparekasse, Søndergade (1929-30), samt talrige villaer og enfamiliehuse. I 30'erne tegnede Ørnsholt villaer i funkis. (Weilbachs kunstnerleksikon).

Arkitekt Ejnar Ørnsholts forslag til biografbygning, 1916

I 1917 planlægges havnebanen som skal gå gennem en del af det areal, hvor Strandgården i Brogade lå og derfor måtte nedrives delvist og biografteatret lukkes. Det er muligvis derfor Kaj Baltzersen gik med planer om at bygge en helt ny biografbygning på sin egen matrikel i Vestergade 10. Samtidig besluttedes dog også, at der skulle anlægges en ny gade mellem jernbanestationen og rådhuset.

Den 15. marts 1918 meddelte Kaj Baltzersen i Saxkjøbing Avis:

Saxkjøbing

Biograf Teater

Fredag, Lørdag og Søndag
Kl. 7,30 og 8,30.

I denne Uge sidste forestillinger
i det gamle Biograftheater.
Paa Programmet kommer i denne
Uge:
Urskovens Søn.
Aldeles glimrende Skuespil i 4
Akter.
Kaj Baltzersen.

Sidste forestilling i Brogade var søndag den 17. marts 1918.

Tirsdag den 19. marts 1918 var der indrykket denne annonce i Saxkjøbing Avis:

Saxkjøbing
Biograf-Teater
Teatersalen.
Onsdag Aften Kl. 8:

Da det gamle Biograf- Teater nu skal nedrives er det lykkedes mig at leje Saxkjøbing Teater, og vil der herefter blive givet Forestilling der en Dag hver Uge. Publikum bedes derfor venligst se efter Annoncen hver Tirsdag i Saxkjøbing Avis.
Til Aabningsforestillingen vil følgende Skuespil faa Premiere:

Kravet om Kærlighed eller Over Dødens Tærskel
Fængslende Skuespil i 3 Akter af stigende Spænding og Skønhed.
I hovedrollen **Henny Porten.**
Extra Numer: **Ugerevnen Danmark.**
Kaj Baltzersen

Dermed var Saxkjøbings biograf tilbage i den teatersal på Torvet, hvor James Hansen viste de første levende billeder i januar 1904 og Mouritz Hansen havde sin biograf fra 1907 til 1912.

1918-19: Biograf i Centralhotellet

Kaj Baltzersen blev i teatersalen i ca. syv måneder indtil den 18. oktober 1918, hvor nedenstående annonce stod i Saxkjøbing Avis:

<p style="text-align: center;">CENTRALHOTELLET</p> <p style="text-align: center;">TORVET - SAXKJØBING TELEFON 77</p> <p style="text-align: center;">Nyopført . Nymonteret Hyggeligste, største og lyseste Restaurationslokaler Smukt monterede Værelser Elektrisk Lys . WC . Badeværelser Stor Sal Stor skyggefuld Have med mange Lysthuse</p> <p style="text-align: center;">R. RASMUSSEN TELEFON 77</p>	<p style="text-align: center;">Saxkjøbing Industriforening.</p> <p>Torsdag den 17de Oktober, Kl. 7,30 Aften i Theatersalen, Fore- drag af Hr. Borgmester Gändil. Gratis Adgang for Medlemmer og Ikke-Medlemmer.</p> <p style="text-align: center;">Bestyrelsen.</p> <hr/> <p style="text-align: center;">Saxkjøbing og Omegns Gymnastikforening</p> <p>afholder Bal med Kottillon Søndagen d. 20. Oktober Kl. 8 Aften. Medlemmer af Byens Sportsfor- eninger indbydes. Uvedkommende Damer tilste- des ikke Adgang.</p> <hr/> <p style="text-align: center;">Majbølle Landarbejder- forening</p>	<p style="text-align: center;">Saxkjøbing Biograf-teater</p> <p>paa Central-Hotellet. Fredag d. 18., Lørdag d. 19. og Søndag d. 20. Kl. 7,30 og 8,30.</p> <p>Publikum bedes bemærke, at „Biograf-Teatret“ nu er paa Cen- tralhotellet (Indgang i Porten) og vil der herefter blive fast Fore- stilling hver Uge de nævnte 3 Aftener og samme Tider. Der begyndes i det nye Lokale i denne Uge med den smukke Psilanderfilm</p> <p style="text-align: center;">„Lydia“,</p> <p>smukt Skuespil i 3 Akter med Hr. Psilander samt Nordisk Films- Co.s første Skuespillere i Hoved- rollerne. Som Ekstranumer vil det smukke Naturbillede „Lønstrup“ blive vist. Kaj Baltzersen.</p>
---	---	---

Centralhotellet, bygget i 1912, blev hjemsted for biografteatret i godt et års tid. Der var som i Strandgården forestillinger tre gange om ugen, nemlig fredag, lørdag og søndag kl. 7,30 og 8,30. Åbningsfilmen var 'Lydia', som havde haft premiere den 9. april 1918 i Victoria-Teatret i København. Manuskriptet var af Carl Th. Dreyer og instruktør Holger-Madsen. Producent: Nordisk Films Kompagni.

Saxkjøbing Teater

Torsdag den 26., Fredag den 27. og Lørdag den 28de ds.
Hver Aften **Kl. 8.**

**Bjerg-Ejvind og hans
Hustru.**

Folkeskuespil i 7 Akter efter Johann Sigurjonssons Drama
af samme Navn.

I Hovedrollerne:
**Edith Erastoff
Victor Sjøstrøm**

Denne Film, der har samlet hele Verdens Beundring lige fra
Skagen til Kapstaden og som alle Landes Blade med hinanden er
enige om er Filmens Mestværk, kan skænt det nu
opføres paa det slumme Teater, saa i første Rang med et hvælvet
som helst Slykke paa Tale scenen.

Billetpriserne til denne Film ere:
Reserveret Plads Kr. 1,50, øvrige Pladser Kr. 1,00, Børn 0,50.
Bedes bemærket: Reserveret Plads kan forudbestilles gennem
Billettelefon Nr. 140.

Forestillingen varer ca. 2 1/2 Time. Garderobe forefindes.
Da jeg antager, at Filmen her i Saxkjøbing vil faa lige saa
stor en Succes, som i alle øvrige Byer, hvor flere Tusende
Mennesker har overværet Forestillingen, har jeg til denne Film
sikret mig Saxkjøbing Teatersal, da jeg mener at mit nuværende
Lokale absolut ikke kan rumme den mængde Tilstrømning, der
sikkert vil blive til Forestillingen og ingen skulde gerne gaa
foræres dertil.

Til denne Film er fortrinlig, stemningsfuld Musikledsæelse under
Direktion af Hr. Musikdirktor Salomons første Violinist.

Kaj Baltzersen.

I juni 1919 måtte Kaj Baltzersen dog flytte sin biograf til Saxkjøbing Teater i forbindelse med forevisningen af en enkelt storfilm. Der ventedes stort publikum, hvor Centralhotellets sal ikke var stor nok. Filmen 'Bjerg-Ejvind og hans Hustru' fik flot omtale i Saxkjøbing Avis: *"En film, der fortjener at ses... Det fuldt besatte Theater i Aftes lover da ogsaa godt for de kommende Aftener, og forhaabentlig vil Hr. Baltzersen faa den Glæde, som en Teater Direktør maa føle, naar Huset fyldes Aften efter Aften."*

Kaj Baltzersen forlod Saksjøbing

Det meddeles herved det ærede Publikum, at jeg forlader Byen for at overtage en Forretning i København, men Forretningen her vil ved en Bestyrer blive drevet videre i samme Spor, saaledes at Atelierfotografering, Forstørrelser og Udefotografering vil blive udført som hidtil.

— Jeg tillader mig endvidere at takke mine ærede Kunder for den forløbne Tid og haaber at De stadig vil bære Forretningen med Deres Besøg.

Saxkjøbing, i November.

KAJ BALTZERSEN.
Fotograf.

Den 14. november 1919 indrykkede Kaj Baltzersen ovenstående annonce i Saxkjøbing Avis. Han underskrev sig kun som fotograf og nævnte intet om sin biografvirksomhed. Forklaringen på dette vil blive redegjort for i næste afsnit om biografen i Rådhusgade. I Lollands-Posten den 19. december 1919 stod følgende: *"Solgt fotografforretning. Fotograf Baltzersen har solgt sin Ejendom med Forretning til Fotograf Andersen for 32.000 Kr. Baltzersen købte for nylig Atelier i København."* Kaj Baltzersen havde købt fotografforretningen 'Atelier Promenade' på Frederiksberggade 19 (Strøget) i København.

Imidlertid havde han ikke helt opgivet håbet om at få bevilling til en biograf igen. Den 23. oktober 1920 sendte Kaj Baltzersen et brev til kong Christian X, hvor han dels skriver om en audiens hos kongen, hvor han søgte at blive Kgl. Hofleverandør, dels om en ansøgning om biografbevilling. Brevet indeholder interessante detaljer om hans liv og virksomhed, hvorfor det vises in extenso nedenfor.

3/10 - 1881.

JK

København d. 23/10 - 1920.

Justitsminister

Til

Hans Majestæt Kongen

Deres Majestæt bedes undskylde, at jeg tager mig den Frihed, at fremsende en Bøn til Deres Majestæt, som Deres Majestæt vil erindre havde jeg den Fornøjelse, at være til Audiens d. 11te ds, for at spørge om Tilladelsen af et Prædikat, men kan forstaa at Deres Majestæt ikke kan opfylde denne min Ansøgning paa nærværende Tidspunkt, da jeg ikke har haft Fornøjelsen at levere noget til Deres Majestæt af det jeg fremstiller i min Forretning gennem flere Aar.

I 1910, havde jeg ligeledes den Fornøjelse at være i Audiens hos Deres Majestæt, ved hvilken Lejlighed, jeg havde den Fornøjelse, at overrække Deres Majestæt nogle Billeder fra Chr d VII Palæ, som jeg efter indhentet Tilladelse havde faaet Lov til at fotografere efter denne min Opfindelse, der gik ud paa at fotografere "Interiørs og Exteriørs" samtidig, og Deres Majestæt udtalte sig meget anerkendende om disse Billeder - jeg udtog da Patent i Danmark, samt i andre Lande, men har desværre maattet opgive Patentet, da det blev saa dyrt at opretholde nu under Krigen, mine Forældre

909
30.

U. 7729 13/10 2022

ikke mere, da min Far nu er 74 Aar gammel og kan ikke arbejde mere, saa jeg maa nu hjælpe dem saa godt jeg kan - Jeg søger nu Forretning til at drive Biografiskole i København, da jeg har indgaaet den bekendt til denne Planche, eftersom jeg har ledet Lejtøfting Gjenges Værelse i 9 Aar, og jeg har i den Anledning været hos alle statsministeren og alle med min Ansøgning, samt anbefaling fra Lejtøftingmand, Kammerherre Christen, og Handelsinspektør Ole Jensen, Skottefoged, tilige har jeg anbefaling fra Lejtøfting Byraad og Byfoged, Sørensen, Gundersen, Lejtøfting, tilige har Deres Majestæts Hofmarskalk, Kammerherre og alle Lovet at ville anbefale mig til statsministeren og alle statsministeren, da jeg talte med statsministeren, sagde jeg at jeg ville tillade mig at bede Deres Majestæt hjælpe mig, da sagde statsministeren, at kunde dette ske vilde dette være af stor Betydning, og det er denne Bøn jeg nu bede Deres Majestæt opfylde for mig ved at give et Par anerkendende Brev fra Deres Majestæts Haand.

Jeg haaber om at Deres Majestæt vil give mig min dristighed og jeg i Betydning

Adreiserklæring
J. J. J. J.

Fredriksholmsvej 12
København G.

P.S. Jeg tillige anbefaler af "Historia Danica", skrevet af Dr. P. Christensen, der er Formand for de kgl. danske Biografiske Forening.

København D. 23/10 - 1920

Til

Hans Majestæt Kongen

Deres Majestæt bedes undskylde, at jeg tager mig den Frihed, at fremsende en Bøn til Deres Majestæt - som Deres Majestæt vil erindre havde jeg den Fornøjelse, at være til Audiens d. 11te ds, for at spørge om Tilladelsen af et Prædikat, men kan forstaa at Deres Majestæt ikke kan opfylde denne min Ansøgning paa nærværende Tidspunkt, da jeg ikke har haft Fornøjelsen at levere noget til Deres Majestæt af det jeg fremstiller i min Forretning gennem flere Aar.

I 1913 havde jeg ligeledes den Fornøjelse at være i Audiens hos Deres Majestæt, ved hvilken Lejlighed jeg havde den Fornøjelse at overrække Deres Majestæt nogle Billeder fra Chr d VII Palæ, som jeg efter indhentet Tilladelse havde faaet Lov til at fotografere efter denne min Opfindelse, der gik ud paa at fotografere "Interiørs og Exteriørs" samtidig og Deres Majestæt udtalte sig meget anerkendende om disse Billeder - jeg udtog da Patent i Danmark, samt i andre Lande, men har desværre maattet opgive Patentet, da det blev saa dyrt at

opretholde nu under Krigen, mine Forældre hjalp mig saa meget de kunde, men de kan nu ikke mere, da min Far nu er 71 Aar gammel og kan ikke arbejde mere, saa jeg maa nu hjælpe dem saa godt jeg kan. Jeg søger nu Bevilling til at drive Biograf Theater i København, da jeg har indgaaende Kendskab til denne Branche, eftersom jeg har ledet Saxkjøbing Biograf Teater i c. 9 Aar, og jeg har i den Anledning været hos Hr. Justitsminister Rytter med min Ansøgning, samt anbefaling fra Stiftamtmand, Kammerherre Oxholm og Landstingsmand Oluf Jensen, Nykøbing F. tillige har jeg anbefaling fra Saxkjøbing Byraad og Borgmester, Dommer Gandil, Saxkjøbing tillige har deres Majestæts Hofmarskal, Kammerherre Rothe lovet at vilde anbefale mig til Hr. Justitsminister Rytter, da jeg talte med Justitsministeren sagde jeg at jeg vilde tillade mig at bede deres Majestæt hjælpe mig, da sagde Justitsministeren, at kunde dette ske vilde dette være af stor Vigtighed og det er denne Bøn jeg vil bede deres Majestæt opfylde for mig ved at give et par anerkendende Linier fra deres Majestæts Haand.

I Haab om at deres Majestæt tilgiver

mig min Dristighed tegner jeg i Ærbødighed

Allerunderdanigst

Kaj Baltzersen

Frederiksberggade 19, 3.

København B.

P.S. Jeg er tillige anbefalet af "Victoria Teatrets" Direktør Hr. C.C. Christensen, der er Formand for de københavnske Biograf Teatre."

Kaj Baltzersen opnåede ikke at få en biografbevilling i København, men fik oparbejdet en god forretning som fotograf, hvor han også kom tæt på kongehuset bl.a. som fotograf ved prinsesse Elisabeths dåb den 14. juli 1935 på Fredensborg slot.

1919-1925: Biografen i den Nye Gade

Matr. Sakskøbing Bygrunde matr. 77d og Markjorde matr. 6g

I december 1919 åbnede det nye biografteater i Sakskøbing. Det blev bygget som en af de første bygninger i den Nye Gade, der var anlagt mellem rådhuset og jernbanestationen.

Gaden havde endnu ikke fået noget navn, men omtaltes som den Nye Gade. Anlægget af den nye gade havde været længe under vejs. Der manglede centralt beliggende byggegrunde og midt i byen lå arealer, som kun blev anvendt til agerdyrkning. Derfor havde byrådet i 1916 fået stadfæstet en bygningsvedtægt, som indeholdt bestemmelser om eventuel ekspropriation mod kompensation ved anlæggelse af den nye gade. Den 1. marts 1917 vedtog byrådet enstemmigt at iværksætte anlæg af den nye gade og indledte forhandlinger med de berørte lodsejere.

Arkitekt Carl Andersen, Nykøbing F. havde udarbejdet en foreløbig skitse over hvordan bebyggelsen kunne tænkes udført i hovedtræk. Imidlertid var der tre lodsejere, der ikke var tilfredse med de tilbudte erstatninger, nemlig væver J. Peder Madsen matr. 67b og 68, skrædder Niels Peder Hansen matr. 69 og bødker Peder Hansen matr. 77a og 77b og matr. 6a af markjorder, så de indankede de afsagte kendelser om erstatning til Justitsministeriet.

I en skrivelse fra Saxkjøbing Byraad den 21. februar 1918 til Justitsministeriet redegjorde man grundigt for baggrunden for anlæggelse af den nye gade og der står bl.a. ”at Ny-Bebyggelse efterhaanden truer med at ophøre paa Købstadens Grund og i Stedet for forlægges til Landsognet paa den anden Side Saxkjøbing Aa og Fjord, hvor den tidligere Landsby Rørbæk nu har faaet fuldstændig karakter af et Skattely.”

Om motiverne bag lodsejernes klage til Justitsministeriet mente byrådet: ”Det, der ligger til Grund for deres Henvendelse, er mulig snarere en Tanke om, at Justitsministeriet er en Overtaxationskommission, der kan bevæges til at sætte Taxationssummerne op.”

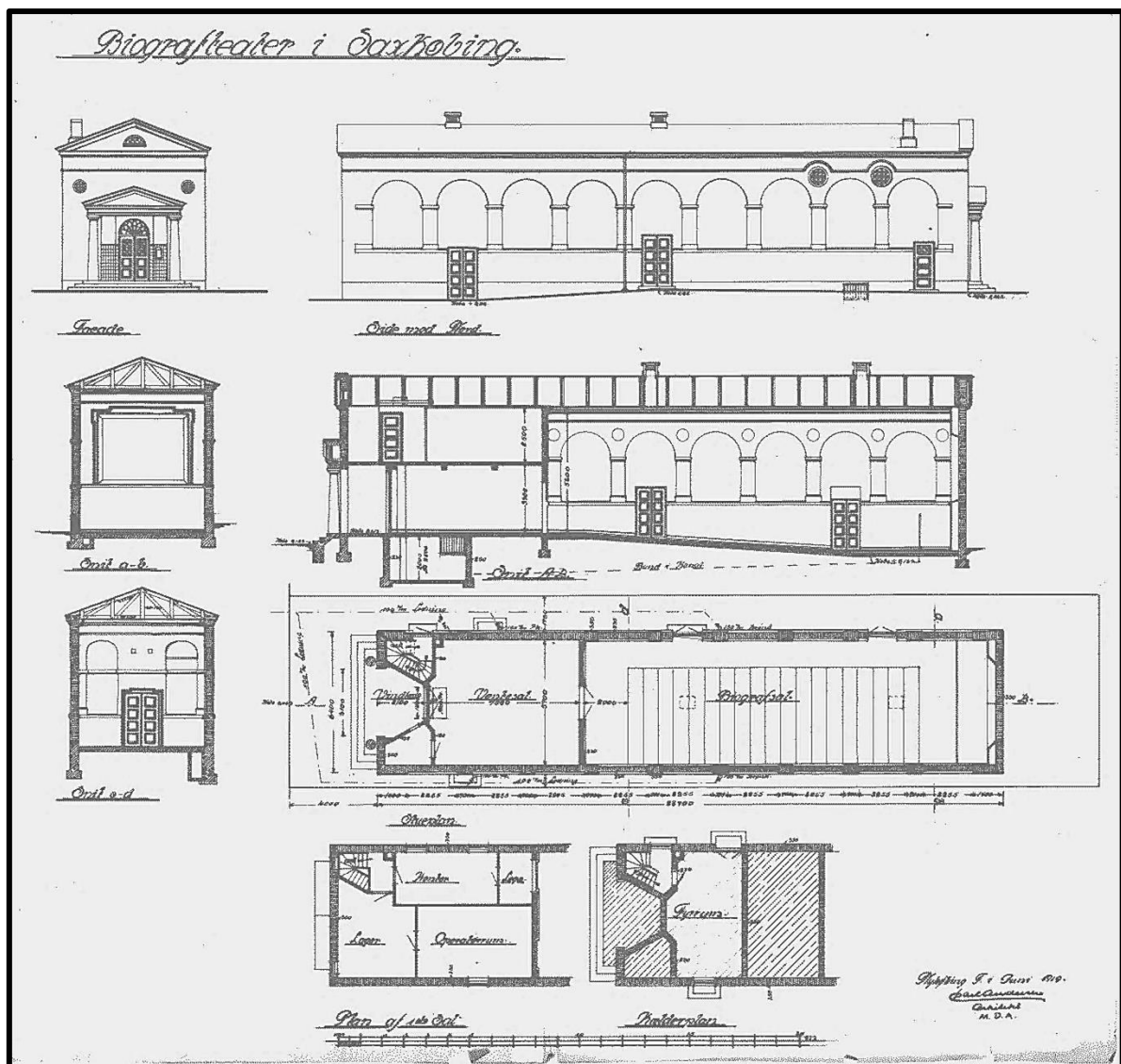
Justitsministeriet meddelte i en skrivelse af 13. juni 1918, at det ikke fandt grund til at ændre byrådets afgørelse. Dermed var der fri bane til anlæggelse af den nye gade. Den nye gade fik navnet ”Raadhusgade” ved Saxkjøbing Byråds beslutning den 3. marts 1921, hvor det samtidig blev vedtaget at brolægge den samtidig med

Søndergade. Endvidere vedtoges det at sælge byggegrunde i Rådhusgade for 2 kr.pr. Kvd. Alen.

Den 21. juni 1919 fremsendte arkitekt Carl Andersen, Nykøbing F. en ansøgning om tilladelse til opførelse af en biografbygning til bygningskommissionen i Sakskøbing. Det skete på vegne af "ejerne af en parcel i den nye gade" uden nærmere angivelse af hverken ejernes navne eller parcellens matrikelnummer. Bygningskommissionen gav ansøgningen en meget hurtig sagsbehandling, idet den blev godkendt ni dage senere den 30. juni 1919 af bygningskommissionens medlemmer.

<p>CARL ANDERSEN ARKITEKT NYKØBING F. TELEF. 489</p>	<p>Indsendt Sakskøbing Bygningskommission 30/6/1919 J. H. V.</p>
<p>For. Ejere af en Parcel i den nye Gade, bet- lader underlig med sig hermed at ansøge den oven Bygningskommission om Tilladelse til at maatte opføre den paa medfølgende Tegning viste Bygning til Biografhale. Der søges særlig om at maatte: opføre Murene af "Cement - Luterklosten" i 35% Afvikling med 230% Blanding - samt at dække Taget paa Bygningen med Tagpap!</p>	
<p>Nykøbing d. den 21. Juni 1919. Oiebødiget Carl Andersen</p>	
<p>Ed</p>	<p>Bygningskommissionen i Sakskøbing</p>

På følgeskrivelsen til bygningskommissionens medlemmer var ejerne angivet som ”et Konsortium” og ved matr. nr. er skrevet et ”?”. Assistenten havde ikke fundet noget ”at erindre” – altså indvende – mod det ansøgte ud over at døren til venteværelset ind til tilskuerpladsen måtte bringes til at gå udadtil. Bygningskommissionens medlemmer var blikkenslager Gundorph Jensen, købmand L. Arildsen, murermester Frederik Topp, tømrermester C. Chr. Paulsen og tømrermester H.P. Hansen.

Arkitekt Carl Andersens biograftegning 1919

Kilde: Arkitektfirmaet Friis Andersen, Nykøbing F.

Arkitekt Carl Andersen har desuden tegnet politigården i Rådhusgade 4 (1919) og biblioteket i Rådhusgade 6 (1923).

CARL ANDERSEN
ARKITEKT
NYKØBING F.
TELEF. 489

Fremlagt i Sæxkjøbing
Byraads Møde d. 3/7 1919

Byr. *J. Hode*

Til
Sæxkjøbing Byraad!

Fra Ejerne af en Parcel i den nye Gade tillader undertegnede sig hermed at ansøge det aavad Byraad om Tilladelse til at maatte opføre en Bygning til Brug for Biograftheater - efter den hermed fensendte Tegning, der søger særlig om at maatte dekke Taget paa Bygningen med Tagpap. Bygningen anlægges 4 Meter fra Gadelinien og pudses med Cement udv: den farves.

Nykøbing F den 1. Juli 1919.
Erbødigst
Carl Andersen

Tilsyneladende var det ikke nok at få Bygningskommissionens godkendelse af ansøgningen om opførelse af biografbygningen. Dagen efter sendte arkitekt Carl Andersen den 1. juli 1919 en ansøgning til Sæxkjøbing Byraad. To dage senere blev sagen fremlagt i byrådet med en påtegning fra Sæxkjøbing Byraads Udvalg for Anlæg af en ny Gade, hvor det indstilles at tilladelsen gives på betingelse af, at det tagpap der anvendes til bygningen, holdes i en rød farve og at farven stadig vedligeholdes i god stand. På byrådets møde den 3. juli 1919 godkendtes ansøgningen. I Sæxkjøbing Avis den 4. juli nævnes under overskriften 'en masse småsager': "Sæxkjøbing Biograftheater fik tilladelse til at opføre en ny Teaterbygning paa den nye Gade."

Igen var der ingen oplysninger om, hvem der stod bag den nye biograf.

Hvem stod bag opførelsen og hvem havde bevillingen?

I løbet af de næste fem måneder blev biografbygningen opført og den 9. december 1919 kunne man annoncere ”**Onsdag den 10. December d.A. Kl. 7,30 stor Aabningsforestilling i det nye Biograftheater.**”. Åbningsfilmen var Nordisk Films Kompagnis ”Folkets Ven”, som havde haft premiere i ”Paladsteatret” i København et år tidligere den 6. december 1918. Reserverede pladser kostede 3 kr., men var udsolgte til første aften. 2. plads kostede 2 kr. og børn 1 kr. Desuden var der ”Fin Orkestermusik”.

Saxkjøbing Biograftheater.
Onsdag den 10. December d. A. Kl. 7,30
stor Aabningsforestilling
i det nye Biograftheater.

Folkets Ven.

En storslaet og smuk Film. Samfundsskuespil i 5 Akter af Ole Olesen og Sophus Michaelis. Iscenesat af Holger Madsen.

— **Fin Orkestermusik** —

Billet-Priser til Aabningsforestillingen: Reserveret Plads 3 Kr. 2. Plads 2 Kr. Børn 1 Kr. Alle reserverede Pladser udsolgte til 1ste Aften.

Torsdag og Fredag Kl. 7,30 samme Program og Musik.

FOLKETS VEN
SAMFUNDSFILM af OLE OLSEN og SOPHUS MICHAELIS
ISCENESAT AF: HOLGER-MADSEN i HØVEDROLLERNE
GUNNAR TOLNES
LILLY JACOBSEN - HOLGER-MADSEN - KORNBECHE

L-F Stiftstidende skrev om den nye biograf i Saksjøbing: ”**Biografteatret** aabnede i Gaar med en udmærket Film. Om Eftermiddagen var Pressen indbudt til at tage Lokalerne i øjesyn. Det maa siges, at der ikke er sparet i nogen Retning. Murerarbejdet er udført af Fr. Topp & Søn, Snedker- og Tømrerarbejdet af Hansen & Topp, Malerarbejdet P. Hansen, Installationen og Lys og Kraft af D. Simonsen og stukkatørarbejdet af Jensen & Co., Nakskov.” Men der var ingen navne på ejere eller biografdirektør. Saksjøbing Social-Demokrat skrev: ”**Saksjøbing nye Biografteater** aabnedes i Gaar Aftes. Det nye Teater er smukt og hyggeligt indrettet. Der er Centralvarme og bekvemme Stole med Plads til ca. 200 Tilhørere. Venteværelset er forsynet med Kurvemøbler og er i det hele taget net og smukt

udstyret. Filmen der gik i Aftes og gentages de følgende Aftener i denne Uge, er et Samfundsbillede. Det er interessant og fortjener at ses af et stort Publikum.”

Ved Saxkjøbing byrådsmøde to måneder senere den 13. februar 1920, fremlagdes til efterretning Extrakt-Afskrift af købekontrakt mellem byrådet og Saxkjøbing Biografteater. Købesummen for den af Biografteatret købte parcel ved den nye gade var 2475 kr. og 53 øre. Heller ikke her var der navne på, hvem der stod bag opførelsen eller havde biografbevillingen. I aviser, tingbøger og byrådsreferater stod der kun ’ejerne af’, et ’konsortium’ eller ’Saxkjøbing Biografteater I/S’, men ingen navne.

Den 28. februar 1919 havde Lolland-Falsters Stiftamt skrevet til politimesteren i Saxkjøbing: ”Justitsministeriet har under 26’ds. tilskrevet Amtet saaledes: ”Paa dertil given Foranledning skal man herved bede Amtet om at anmode samtlige Politimestre i Amtet om ikke fremtidig at meddele nogen ny Biografbevilling uden forinden at have forelagt Sagen for Justitsministeriet.” Hvilket tjenstlig meddeles til fornøden Efterretning.”

Det var ikke muligt at finde nogen ansøgning om biografbevilling i årene 1919, 1920 eller 1921 i Justitsministeriets arkivalier på Rigsarkivet, men så dukkede forklaringen op i 1922.

Med Lov nr. 101 af 17. marts 1922 om Biografteatervæsenets Ordning fik Danmark sin først biograflov. Det betød bl.a. at gældende biografbevillinger skulle ombyttes og Kaj Baltzersens bevilling fra 1911 var jo uden tidsbegrænsning som nævnt ovenfor. Fristen var fastsat til den 15. maj 1922, hvor biografer udenfor København skulle indsende ansøgning til amtmændene og den 11. maj sendte I/S ’Saxkjøbing Biografteater’ en ansøgning til Stiftamtmanden over Maribo Amt. I ansøgningen fremgik hvem mændene bag I/S Saxkjøbing Biografteater var:

Savværksbestyrer M. Hansen, Købmand Johs. Nielsen, Garvermester H.C. Jensen, Sparekassebestyrer P. Petersen af Saxkjøbing og Gårdejer, Sparekassedirektør N.P. Christensen af Maibølle pr. Guldborg L.

Ansøgningen var underskrevet af sparekassebestyrer Peter Petersen.

Det fremgik yderligere, at interessentskabet siden januar 1919 havde drevet biografteatret, dvs. medens det befandt sig i Centralhotellet og på fotograf Kaj Baltzersens bevilling ”efter truffen overenskomst”. Den samlede pris for biografbygningen m.v. i Rådhusgade 11 stod selskabet i ca. 65.000 kr.

Endelig stod der i ansøgningen, at fotograf Baltzersen var villig til at frafalde sin bevilling til fordel for interessentskabet.

Den nye biograflov indeholdt bestemmelser om en årlig bevillingsafgift, som var afhængig af antal årlige forestillinger og inddelt i 7 klasser. Saxkjøbing Biografteater ansøgte om klasse 3 (indtil 800 forestillinger) og dermed en årlig afgift på 1.000 kr.

Der var også indført maksimalgrænse for billetpriser, som for klasse 3 betød 1.40 kr.

Den 29. juni 1922 underskrev amtmand Oxholm bevilling til for en 3-årig periode fra 1. april 1922 til 31. marts 1925 at drive biografteater i ejendommen matr. 77d af Saxkjøbing Købstads bygrunde, altså i Rådhusgade 11.

Bevillingen indeholdt 10 punkter, herunder at bevillingen var personlig og ikke måtte udlejes, at politiet samt brand-, bygnings- og sundhedsmyndighederne skulle godkende teaterlokalet og i øvrigt at bevillingshaveren skulle rette sig efter de forskrifter politiet måtte give.

Desuden bestemmelser om censur af både film og plakater, om skolers adgang mod vederlag at få overladt biografen til forevisning af film i undervisningens tjeneste samt om forbud mod at indgå overenskomst hvorved man forpligter sig til kun at modtage film fra et eller flere firmaer eller personer.

Staten havde altså opstillet ret faste krav til biografbevillingshavere, og bevillingen kunne tilbagekaldes af Justitsministeriet til enhver tid, hvis de foreskrevne vilkår ikke skønnedes overholdt eller bevillingshaveren gjorde sig uværdig til at udnytte bevillingen.

Ingen af de fem ejere af biografen havde nogen erfaring med biografdrift og måtte derfor drive biografen med fremmed hjælp. Det har ikke været muligt at finde frem til hvem der stod for den daglige drift i årene 1919 til 1925, hvor biografen skiftede ejer.

Ansøgning og bevilling fra 1922 er vist nedenfor.

Hr.

Stiftamtmændene

over Maribo Amt.

Underskrevne I/S "Saxkjøbing Biografteater" tillader sig herved ærbødigst at andrage om, at Bevilling til fortsat at drive Saxkjøbing Biografteater i Henhold til Lov af 17/3 d.A. maa blive meddelt Interessentskabet. Interessentskabets Medlemmer bestaar af Savværksbestyrer M. Hansén, Købmand J. Nielsen, Garvermester H. C. Jensen og Sparekassebestyrer P. Petersen af Saxkjøbing og Gaardejer, Sparekassedirektør N. P. Christensen af Maibølle pr. Guldborg L.

Interessentskabet har siden i Januar 1919 drevet Biografteateret paa Fotograf Kaj Baltzersens Bevilling efter een da truffet Overenskomst med samme, og allerede i samme Aar byggede Interessentskabet en ny og i alle Maader forsvarlig Teaterbygning paa Matr. Nr. 77^d af Saxkjøbing Købstads Bygrunde og 6^g af Saxkjøbing Købstads Markjorder, hvorefter Bygningen m. v. ialt stod Selskabet i en Sum af ca. 65.000 Kr. Interessentskabet har i den forløbne Tid ingen personlig Fortjeneste haft af Virksomheden udover Forrentningen af indskudt Kapital.

Fotograf Baltzersen er villig til at frafalde sin Bevilling til Fordel for Interessentskabet.

Bevillingen ønskes efter Kl. 3 (800 Forestillinger og aarlig Afgift 1.000 Kr.)

Saxkjøbing, den 11 Maj 1922.

For I/S "Saxkjøbing Biografteater"

allrobtroif
[Signature]

90/16 / 1922. K 58 / 1922.

AMTMANDEN OVER MARIBO AMT

GØR VITTERLIGT: I Henhold til Lov Nr. 101 af 17'Marts 1922 om Biograf teatervæsenets Ordning, jfr. Justitsministeriets Bekendtgørelse af 27'April 1922, meddeles der herved I/S "Saxkjøbing Biografteater", bestaaende af Savværkssestyre M.Hansen, Kømand Johs.Nielsen, Garvermester H.O.Jensen, Sparekassebestyrer P.Petersen og Gaardejer N.P.Christensen af Majbølle Bevilling af Afgiftsklasse Nr. 3 til i Tiden fra den 1'April 1922 til den 31'Marts 1925 at drive Biografteater i Ejendommen Matr.Nr. 77^d af Saxkjøbing Købstads Bygrunde paa følgende Vilkaar.

1. Bevillingen giver Ret til et aarligt Antal Forestillinger af indtil 800. Billetpriserne, derunder indbefattet Forlystelsesskat, Garderobefagift og andre Ydelser, som betinger Adgang til Forestillingerne, maa ikke overstige 1 Kr. 50 Øre.

2. Bevillingen, der kun gælder for Bevillingshaveren personlig, maa ikke udlejes.

Bevillingshaveren skal have Hjemsted i-elleri umiddelbar Nærhed af den Kommune, hvor Teatret er beliggende.

3. Forinden Teaterlokalet tages i Brug, skal det godkendes af Politiet samt af Brand-, Bygnings- og Sundhedsmyndighederne. Bevillingshaveren skal derhos i det Hele med Hensyn til Driften og til Lokalet rette sig efter de Forskrifter, Politiet maatte give.

4. Bevillingshaveren skal holde sig de om Censurering af levende Billeder til enhver Tid gældende Regler efterrettelig, jfr. for Tiden Bekendtgørelse Nr. 192 af 5'Juli 1913, Bekendtgørelse Nr. 294 af 29'December 1913 og Cirkulære Nr. 183 af 30'November 1914. Paa eller ud mod offentlig Gade eller i offentlig tilgængeligt Lokale maa kun saadanne Reklamebilleder vedrørende Biografteaterforestillinger opslaaes, som i Forvejen er godkendt af Censuren og forsynet med dens Stempel.

For Censureringen af Films og Plakater betales den af Justitsministeriet til enhver Tid fastsatte Afgift.

5. Programskifter skal forud skriftlig meddeles Politiet.
6. Politiet, Brandvæsenet og det i Lovens § 12 omhandlede kommunale Tilsyn har Ret til at overvære samtlige Forestillinger.
7. Skolerne i Kommunen har Adgang til mod et passende Vederlag, der i Tilfælde af Uenighed fastsættes af Justitsministeriet, at faa Teatret overladt til Forevisning af Films i Undervisningens Tjeneste udenfor de Tider, det benyttes til de almindelige Forestillinger.
8. Det er Bevillingshaveren forbudt at indgaa nogen Overenskomst, hvorved han forpligter sig til kun at modtage Films fra et eller flere Firmaer eller Personer.
9. For nærværende Bevilling betales en aarlig Afgift af 1000 Kr., som erlægges efter de i Finansministeriets Bekendtgørelse af 8'Maj 1922 fastsatte Regler. Er Afgiften ikke erlagt senest 8 Dage efter Forfaldstid, maa der ikke længere gives Forestillinger i Henhold til Bevillingen før Betaling finder Sted.
Desuden erlægger Bevillingshaveren de i Lovgivningen til enhver Tid foreskrevne Afgifter.
10. Nærværende Bevilling kan til enhver Tid tilbagekaldes af Justitsministeriet, naar de for Bevillingens Meddelelse foreskrevne Vilkaar ikke skønnes overholdt, eller Bevillingshaveren gør sig uærdig til at udnytte Bevillingen.

LOLLAND-FALSTERS STIFTAMT, den 29' Juni 1922.

A. W. Holten

Kort tid efter at bevillingen var modtaget i slutningen af juni, afgik en ny ansøgning til amtmanden over Maribo Amt.

Den 15. august 1922 skrev arkitekt Morten Hansen fra Nykøbing F..

Hr. Stiftamtmanden over Maribo Amt.

Underskrevne Arkitekt Morten Hansen tillader mig herved ærbødigst at andrage om den bevilling til at drive Saxkjøbing Biografteater, der er meddelt 'I/S Saxkjøbing Biografteater' maa blive overført til mig, idet jeg har afkøbt Interessentskabet den dette tilhørende Biografejdendom beliggende paa Matr. Nr. 77d af Saxkjøbing Købstads Bygrunde og Matr. Nr. 6g af Saxkjøbing Købstads markjorder. Naar Bevillingshaverne kunde tænke sig at afstaa Bevillingsretten til Fordel for mig er Grunden den, at et Selskab, der skal holde udelukkende fremmed Hjælp ikke kan drive Biografteatret saa økonomisk, som dette gøres nødvendigt efter de forøgede Afgifter, som ogsaa Bevillingsafgiften har fremkaldt, og samtidig betragter Interessentskabet ved at afgive Bevillingen til mig sig medvirkende til at skabe Mulighed for at faa en Arkitekt til Byen, idet det er min Agt at flytte til Byen og drive Arkitektvirksomhed der. Der findes for Tiden ingen Arkitekt i Byen, men med det paagældende Biografteater som Basis forventer jeg at kunne faa taalelige Levevilkaar i Saxkjøbing, hvorfor jeg vil være taknemlig for Andragendets velvillige Behandling.

Bevillingen, ønskes som den hidtidige eksisterende, efter Kl. 3, og for at Undgaa Tilbagebetaling af den af Interessentskabet erlagte Bevillingsafgift indtil 31Marts 1923, er der intet til Hinder fra min Side for at min eventuelle Bevilling først bliver gældende fra dette Tidspunkt.

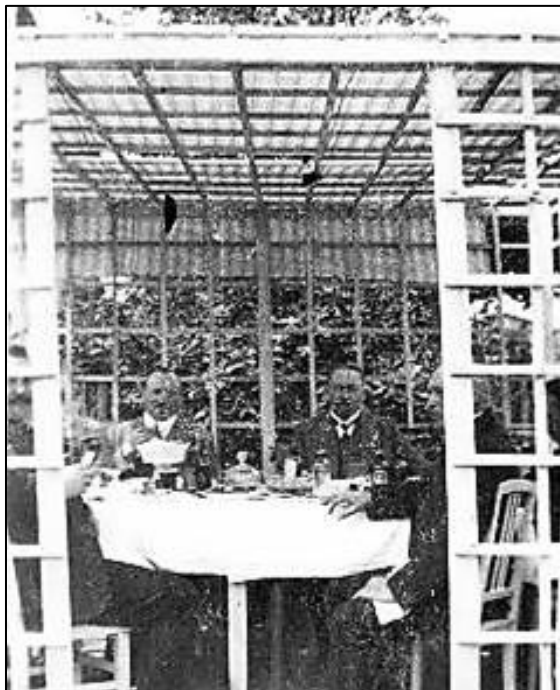
Saxkjøbing, den 15 August 1922.

Allerærbødigst

Morten Hansen (sign.)

Hvad der er sket efter den 15. august 1922 vides ikke, men den 29. august skrev politibetjent Hoppe en rapport om at han havde henvendt sig til interessentskabets formand, borgmester P. Petersen, som erklærede at handlen var gået tilbage og at biografteatret ønskedes drevet af de nuværende bevillingshavere som hidtil.

Kaj Baltzersen, fotograf og biografejer,
Peter Petersen, sparekassebestyrer, Morten Hansen, savværksbestyrer
(samt en ukendt) i haven, Vestergade 10, Sakskøbing

Sparekassebestyrer, borgmester Peter Petersen

Formand for I/S Saxkjøbing Biografteater 1919-1925, sparekassebestyrer Peter Petersen var født i Farup ved Ribe 20. april 1880.

Han blev kontoruddannet ved Ribe amtstue 1894-1899, fuldmægtig ved Lerchenborg og Wedelsborg godser 1899-1903, fuldmægtig hos sagfører P. Nielsen, Sakskøbing 1904-1907, sparekassebestyrer af Falsters Landbostands Sparekasses filial i Sakskøbing 1907-1943, Vestergade 36 (1907-1924). Medstifter af Saxkjøbing Avis 1914 og Sakskøbing Mølle.

Fra 1913-1942 medlem af Sakskøbing Byråd, næstformand 1919 og borgmester fra 1921 til 1937. Ridder af Dannebrog 1933.

Gift 1902 i Kalø Kirke med Caroline Marie Nielsen Damm (f. 09.07.1877 - 1926).

Børn: Nielsine Kirstine, f. 24.08.1897, Niels Peter Fogtdal f. 03.06.1902

Forlæggeren Palle Fogtdal (f. 1.11.1931 i Sakskøbing) er barnebarn af Peter Petersen og stod i lære i Thaaning Steffensens Boghandel i Sakskøbing 1946-1950, skrev om sin farfar i erindringsbogen 'Med hjerte og jernvilje' fra 2010 bl.a.:

”Farfar havde været Sakskøbings store mand i flere årtier, valgt til borgmester som radikal og senere venstremand. Og han havde som sparekassebestyrer både igangsat Sakskøbing Avis, Sakskøbing Mølle og Sakskøbing Biograf.

Desværre var Farfar så flink, at han ofte selv kautionerede for en række af de lån, han gav. Det ruinerede ham, da han en dag pludselig blev ramt af en hjerneblødning med efterfølgende total lammelse.

Fra at være byens fremmeste borger blev han et stakkels vrage helt uden midler og lænket til en stol. Faster KM, som var min halvfaster, havde i storhedstiden været hans husbestyrerinde. Heldigvis blev hun hos ham og passede ham, til han døde.

I starten fik de mange besøg, men de holdt hurtigt op, for Farfar, der ikke mere kunne sige fem sammenhængende ord, spruttede af raseri og slog om sig med stokken. Min tilstedeværelse kunne han mærkværdigvis godt acceptere. Måske kunne han stadig føle et blodets bånd mellem os.” Peter Petersen døde 5. februar 1950.

Biografteatertilsyn. I henhold til den nye biograflov skulle kommunalbestyrelserne også vælge medlemmer til et biografteatertilsyn for fire år ad gangen. De første medlemmer valgtes på byrådets møde 16. maj 1922 og var inspektør Nielsen, gartner Rasmussen og apoteker Svendsen. Desværre er arkivalierne vedr. biograftilsynet ikke bevaret og vi ved derfor ikke om tilsynet har haft bemærkninger til biografens drift.

Biografen
Fredag og Lørdag Kl. 8,
Søndag Kl. 7½ og 9.
Sidste Psilander-Film
**Prinsens
Kærlighed**
Skuespil i 4 Akter
fra Nordisk Films-Kompagni.
Iscenesat af
Professor Martinius Nielsen.
Valdemar Psilander.
Gudrun Houlberg.

Saxkjøbing Avis 7.12.1920 og foto fra filmprogram

1925- 1934: Peder Kirkegaard

Fra stumfilm til tone- og talefilm

I foråret 1925 besluttede interessentskabet Saxkjøbing Biografteater at sælge biografen. Den 23. april 1925 indsendte fhv. hotelejer Peder Kirkegaard derfor en ansøgning til stiftamtmanden over Maribo Amt:

Underskrevne fhv. hotelejer Peter (sic!) Kirkegaard af Saxkjøbing tillader mig herved ærbødigst at andrage om, at den Bevilling til at drive Saxkjøbing biografteater, der er meddelt I/S Saxkjøbing Biografteater maa blive overført til mig, idet jeg har afkøbt Interessentskabet den dette tilhørende Biografejendom, beliggende paa Matr. 77d af Saxkjøbing Bygrunde og Matr. 6g af Saxkjøbing Købstads Markjorder. Naar Bevillingshaverne kunde tænke sig at afstaa Bevillingsretten til Fordel for mig, er Grunden, at et Selskab, der er henvist til at holde udelukkende fremmed Hjælp, ikke kan drive Biografteatret som dette gøres nødvendigt efter de forøgede Afgifter, som ogsaa Bevillingsafgiften har fremkaldt.

Bevillingen ønskes som den hidtidige eksisterende efter Klasse 3.

Saxkjøbing den 23 April 1925

P. Kirkegaard (sign.)

Ansøgningen var påtegnet: ”Anbefales paa det bedste. Biografnævnet for Saxkjøbing d. 23/4 1925. A.M. Svendsen – P. Rasmussen – R. Nielsen (sign.)” og ”Under forudsætning af at ovennævnte Bevilling tildeles Hr. P. Kirkegaard frafalder Interessentskabet Bevillingsretten. I/S Saxkjøbing Biografteater d. 24 April 1925, P. Petersen, fmd. (sign.) ”

Den ledige bevilling blev opslået i dagspressen og kun Peder Kirkegaard indsendte en ansøgning, hvorefter den uden videre problemer gik via Justitsministeriet, som den 16. juli 1925 meddelte amtmanden over Maribo Amt, at man ”intet finder at erindre imod, at Amtet udfærdiger Bevilling for den paagældende”. Skødet på biografiejendommen til P. Kirkegaard blev lyst 15. december 1925, men købesummen er ikke oplyst. Den var formodentlig ca. 65.000 kr.

Biografdirektør, borgmester Peder Kirkegaard

Peder Kirkegaard blev født i Herritslev den 15. februar 1887, som søn af lærer Niels Kirkegaard og hustru Henriette Christine Wied.

Ægteskab med Marie Hansen (født 18.03.1890 i Saksøbing) indgået den 20. oktober 1912 i Saksøbing Kirke. Børn: Else f. 1913 og Niels f. 1917.

Han var i handelslære hos købmand Fritz Rasmussen i Saksøbing fra 1904-1907, derefter tog han som 20-årig til Århus og fik handelsskoleeksamen ved Aarhus Handelsskole.

I perioden 1911 til 1921 var han bestyrer/uddeler i Rørbæk Brugsforening og købte i 1922 Centralhotellet i Torvegade, Saksøbing. Efter tre år solgte han hotellet og i 1925 købte han biografen i Rådhusgade, som han havde i otte år til 1934.

Fra 1927 til 1949 var han forretningsfører for Lolland-Falsters Fortsættelsessygekasse.

Fra 1913-1921 var han medlem af Saksøbing Landsogn sogneråd og i 1925-1958 medlem af Saksøbing Byråd, borgmester fra 1937 til 1958.

Han var den første socialdemokratiske borgmester i Saksøbing.

Biografen

Fredag Kl. 8, Lørdag Kl. 9,
Søndag Kl. 4, 7 og 9:

Hallo! Afrika forude!

I Hovedrollerne:

Fyrtaarnet og Bivognen

Mandag, Tirsdag og Onsdag
Kl. 8:

Jokeren.

Skuespil i 8 Akter.

En meget spændende Short-Story, glimrende spillet og med saa raffinerede Omgivelser som selve Foraarskarnevallet i Nizza.

Billetpriser: Voksne 1 Kr. Børn
under 14 Aar 50 Øre.

Biografen.

Der var overfyldt i Biografen i Aftes. Paa Slaget 8 var ikke en Siddeplads at opdrive, de sidst ankomne Publikummer maatte derfor tage Plads i Kurvemøblerne i Hallen, hvorfra man, takket være de klare tydelige Billeder, saa udmærket. Bliver „Hallo! Afrika forude!“ saaledes ved at trække Folk, vil de Par Aftener, den endnu gaar, næppe forslaa. — Filmen er udmærket, Billederne glimrende.

Biografen

Fredag Kl. 8, Lørdag Kl. 9,
Søndag Kl. 4, 7 og 9:

Vester-Vov-Vov.

Folkekomedie i 8 Akter med
Fyrtaarnet og **Bivognen**
i Hovedrollerne.

Vester-Vov-Vov er en af Palladiums bedste Fy-Bi-Film; der forekommer her en Mængde urkomiske Scener, og Fyrtaarnet og Bivognen faar Lejlighed til at boltre sig med Liv og Lyst. Ogsaa Chr. Schrøder er ypperlig som Hellig-Søren, der holder meget af en stor Dram.

Billetpriser: Voksne 1 Kr. Børn
under 14 Aar 50 Øre.

Tone- og talefilm i september 1930

Saxkjøbing Biografteater.

Fredag, Lørdag og Søndag, hver Aften
Kl. 7¹/₂ og 9¹/₄:

Stor Tone-, Tale- og Lydfilms-Premiere:

Den store, smukke Tonefilm

Kysset

med **Greta Garbo** i Hovedrollen.

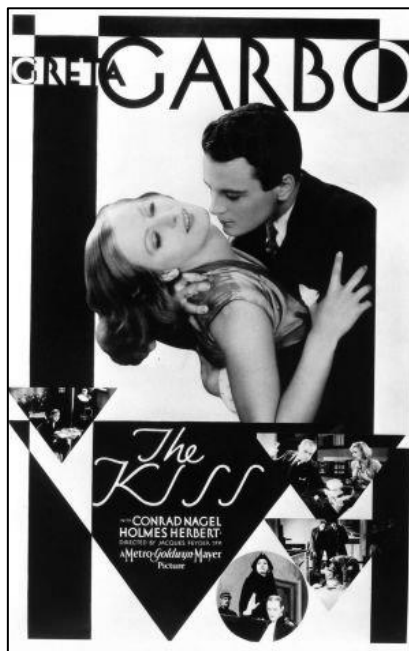
Et Skuespil i 7 Akter om et ulykkeligt Ægteskab — om Mænds Altraa og en Kvindes heltemodige Opofrelse.

Greta Garbo synes endnu mere vidunderlig for hver ny Rolle, hun viser sig i. Det er vanskeligt at definere, hvori hendes ejendommelige Charme består — men hun virker fortryllende og hypnotiserende. Som Madame Irene Guarry i „Kysset“ er hun bedre end nogensinde. Det er nu ogsaa en pragtfuld Rolle i en ypperlig Film.

Ekstra:

En morsom **Talefilm** med **Gøg** og **Gokke**.

Forudbestilling af reserverede Billetter á Kr. 1,40 kan ske gennem Telefon 247.

Saxkjøbing Biografteater

havde i Aftes Premiere paa den nu installerede Tone- og Talefilm.

Aftenen blev en Succes for Biografen, idet denne var fyldt til sidste Plads af et interesseret og forventningsfuldt Publikum, der sikkert heller ikke blev skuffet, da Filmen gik over det hvide Lærred uden den mindste Afbrydelse, ligesom det nye Toneanlæg virkede fuldt ud tilfredsstillende.

Programmets Hovednummer var den store, smukke Tonefilm »Kysset«, med Greta Garbo i Hovedrollen, denne charmerende Skuespillerinde, som i hver ny Rolle, hun viser sig i, virker mere fortryllende og hypnotiserende paa Beskueren end nogen Sinde. Dette gælder ikke mindst hendes Fremstilling af Irene Guarry i »Kysset«. I denne kommer hendes store Evner som Karaktereskuespiller ret frem.

Forestillingerne, fortsættes i Aften og i Morgen med to Forestillinger hver Aften.

Biografen,

der til sin første Tone- og Talefilm havde luddt Hus hver Gang, havde aller i Alles stort Besøg. Det var „Broadways Melodi“, der gik. Denne Film rummer en Mængde pragtfulde, farvelagte Scener. Handlingen foregaar til dels i det store Zanfieldske Revyteater, hvor der er Optræden af en stor Skare smukke Kunstnerinder. De forskellige Tableauer og Scenearrangementer er af imponerende Virkning. — Men bag Kulisserne, hvor man ogsaa faar Indblik, er Tilværelsen ikke slet saa harmo-

nisk; Vrede og Skinsyge giver sig tit Udbrud. Morsomt er det, at man nu paa Grund af Talefilmens epokegørende Opfindelse bliver Vidne til det kolossale Ordforraad, som vrede Kvinder jo som bekendt er Mestre i. Vanskeligheder volder Sproget jo endnu, men til Oplysning medfølger dansk Tekst til Billederne.

„Broadways Melodi“ gaar endnu Tirsdag, Onsdag og Torsdag.

Billetter kan stadig forudbestilles gennem Telefon 247, og vi kan til Slut meddele, at den Gøg og Gogge-Talefilm, som var paa Biografens Program sidste Fredag, men som man ved et Uheld blev narret for, kommer som Ekstra-Nummer paa Fredag.

Biografen

Hver Aften i næste Uge: Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag Kl. 8, Lørdag Kl. 9, Søndag Kl. 7 $\frac{1}{2}$ og 9 $\frac{1}{4}$.

Den syngende Nar

Tale-Filmsroman med

Al Jolson og Sonny Boy.

Handlingen foregaar i Dag omkring Broadway, „den store hvide Vej“ i New York, med de Tusind straalende Teatre, Varietéer og Kaféer.

Sæsonens og Aarets største Filmssucces

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Biografen

Fredag (2. Juledag) Kl. 4, 7,30, 9,15, Lørdag 7,30, 9,15, Søndag 4, 7,30, 9,15, samt Mandag og Tirsdag Kl. 7,30 og 9,15.

Hr. Tell og Søn.

Lystspil i 8 Akter med **Fyrtaarnet og Bivognen.**

Desuden medvirker: **Marguerite Viby, Nina Kalckar, Olga Svendsen, Henrik Malberg og Chr. Schrøder.**

Iscenesat af **Lau Lauritsen**

En ny Film, men en af de rigtige Lau Film med Liv og Løjer, Humør og Haløj fra først til sidst.

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Biografen

Mandag, Tirsdag og Onsdag Kl. 8:

Mary Pickford og Douglas Fairbanks i

Trold kan tæmmes.

Tone- og Sangfilm i 7 Akter.

For første Gang faar vi Lejlighed til at se det berømte Ægtepar spille sammen — og oven i Købet i en Film, som man vil mere sig over fra først til sidst — i et af William Shakespeares største Skuespil.

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Biografen

Fredag Kl. 8, Lørdag Kl. 9, Søndag Kl. 7 $\frac{1}{2}$ og 9:

Kadet-Kærlighed

Lystspil i 8 Akter

I Hovedrollerne: **Joan Crawford og William Haines.**

En munter Film, som handler om de raske Kadetters Liv, saavel paa Skolen, som udenfor denne. Man bliver Vidne til mangan en munter Spøg, ligesom man kommer til at overvære en spændende Fodboldkamp.

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Biograf.

Logen „Saxkjøbing Fremtid“ indbyder til **Biografatten** med Fremvisning af Lysbilleder fra Færøerne Torsdag d. 27. Februar Kl. 7 $\frac{1}{2}$ i Biografen. Gratis Adgang for alle.

Biografen

Mandag, Tirsdag og Onsdag Kl. 8:

Atlantic

Tysk Talefilm i 11 Afsnit efter Ernest Raymonds Skuespil af samme Navn.

I Hovedrollen:

FRITZ KORTNER.

Det er Midnat om Bord paa Oceanflyveren „Atlantic“, en svømmende By, en Verden af Luksus. Alle nyder Livet i det straalende Lyshav. Da pludselig begynder Temperaturen at falde, og Officererne er klar over, at man er i Nærheden af et Isbjerg — og kort Tid efter rammes Kæmpedamperen midtskibs, og Maskinrummet fyldes med Vand. Nu ved man, at Skibet skal gaa under, og der udkæmpes frygtelige Scener for at komme i Redningsbaadene, men mange maa blive paa Damperen og gaar med denne til Bunds.

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Biografen

Tirsdag og derefter hver Aften i Ugen (ogsaa Torsdag) Kl. 7,30 og 9,15:

Skal vi vædde en Million?

Dansk Tone- og Talefilms Lystspil af **Fleming Lyngé og Paul Sarauw.**

I Hovedrollerne **Frederik Jensen, Marguerite Viby og Hans W. Petersen.**

Ingen dansk Film har haft saa stor Succes som „Skal vi vædde en Million?“, hvi ket ikke alene skyldes de udmærkede, danske Kunstnere, som optræder i Filmen, men ogsaa de i denne forekommende smukke Melodier, blandt hvilke kan nævnes „Titte til hiaanden“ og „At elske er at leve“. Filmen er humorfyldt fra første til sidste Akt, og Marguerite Viby er ganske uimodstaelig i sin Kaedhed.

Billetspriser: Voksne 1 Kr. Børn under 14 Aar 50 Øre.

Reserveret Plads à Kr. 1,25 kan forudbestilles gennem Tlf 4247.

Biografen

Fredag Kl. 8, Lørdag Kl. 9,
Søndag Kl. 7,30 og 9.

Tordenstenene

Palladium Lystspil i 8 Akter
med

Fyrtaarnet og Bivognen

Mandag - Tirsdag - Onsdag
Torsdag og Fredag Kl. 8, Lør-
dag Kl. 9, Søndag Kl. 7,30 og 9

Biografen

har atter en Knaldsucces paa
Programmet, nemlig „Tordenste-
nene“ med Fyrtaarnet og Bivog-
nen i Hovedrollerne. Der var
fuldt Hus til alle tre Forestillinger
i Gaar, og det vil der sikkert og-
saa blive til Forestillingerne de
kommende Aftener.

Saxkjøbing Biograftheater
Telefon 247
P. KIRKEGAARD

den 15 April 1928.

Anstalten 371
best.

Pr
120 stk Billetter á 50 6.000
ko 6.000

Kassebogs Nr. 826.
Kontobogs Bilags Nr. 77.
Regningscopi Dag.

Beholdt ✓
den 14/4 1928
P. Kirkegaard

44

120 billetter á 50 øre blev solgt til Anstalten den 15. april 1928,
hvor man så Fyrtaarnet og Bivognen i filmen 'Tordenstenene'

1934-1942: Hans Peder Andreas Dideriksen

1943-1945: Hans enke Agnes S.E. Dideriksen overtog bevillingen.

I 1934 besluttede Peder Kirkegaard at sælge biografen. Måske havde det ikke været den succes, han havde håbet på og det nye tone- og talefilmsanlæg havde sikkert været kostbart. Købesummen var 65.700 kr.

Den nye biografdirektør Hans Peder Andreas Dideriksen (f. 12. juni 1880) kom fra Nakskov, hvor han havde været restauratør.

Torsdag den 17. juni 1937 var der premiere på Sækskjøbing-Filmen, som var optaget af fotograf W. Månsson. Filmen er bevaret på Sækskjøbing Lokalhistorisk Arkiv og i 2013 blev den uploadet til internettet på YouTube. Kvaliteten er dog ikke den bedste, men man får alligevel et indtryk af Sækskjøbing og omegn i slutningen af 1930'erne.

Der blev i anledning af filmens premiere afholdt fest på Torvet og en stor tribune blev rejst foran Borgerskolen. Det var strålende solskin og der var ca. 4.000 mennesker til festen. Den 10. december 1944 kunne biografen fejre sit 25 års jubilæum, men det ses ikke at have været bemærket. Man viste to film 'Det hede Blod' og 'Den sorte Panter' iflg. annoncen i Sækskjøbing Avis 8. dec. 1944.

Sækskjøbing Biografteater
Torsdag d. 17. Juni Kl. 5, 7½, og 8½, Premiere paa

Sækskjøbing-Filmen

„Byen og Omegnen i dagligt Virke“ —
„Byen og Omegnen i Arbejde og Fæst“

Mange smukke Optagelser fra selve Byen og dens Handel og Industri — og mange Optagelser fra Omegnen med dens smukke Slotte og Kirker.

Billetspriser:
1 Kr. for voksne over hele Salen og 50 Øre for Børn.

15-6-37 W. Månsson

BIOGRAFEN
Fredag og Lørdag Kl. 8,
Søndag Kl. 7 og 8,45:

Det hede Blod
med Gunnar Hilloskorpi, Mirjami Kuosmanen, Hugo Hytönen og Helvi Järveläinen i Hovedrollerne.
Forbudt for Børn.

Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag Kl. 8:

Den sorte Panter
med Lauro Gazzolo, Leda Gloria og Ennio Cerlesi i Hovedrollerne.
— En spændende Kriminalfilm om internationale Storsvindlere.
Forbudt for Børn.

Hans Dideriksen og hans hustru drev biografen igennem besættelsens vanskelige år med skærpet censur. Han døde i 1942, hvorefter hans hustru overtog bevillingen.

1945-1969: Heinrich Frederik Hansen

Saksøbing Bio ca. 1958

Efter Agnes Dideriksen overtog Heinrich Frederik Hansen biografen.

Bevillingstilsagn er givet i 1945. Købesummen var 90.000 kr. og skødet er lyst 18. september 1946. Biografbevillingerne var femårige og blev fornyet til udgangen af 1971, men Heinrich Hansen solgte - efter ca. 24 år - biografen i december 1969.

Heinrich Hansen var københavner. Han arbejdede i sine unge år som filmoperatør i København, blandt andet i Brønshøj Bio, hos Urban Gad i "Kosmorama" og senere i strøgbiografen "Grand Teatret", hvor han virkede fra 1923 da den åbnede, til han lige efter krigen blev direktør for Saksøbing Bio

Det var en tid med vareknaphed og arbejdsløshed i årene efter besættelsens afslutning. Et nyt fænomen dukkede også op, som skabte store problemer for biograferne. Fjernsynet gik i luften, men dog med meget begrænset programflade. Der var kun en kanal, men når man først havde anskaffet apparatet, så skulle man naturligvis også se alt, hvad der sendtes.

Den 16. maj 1964 skrev L-F Folketidende:

"Biografen maa lukke hvis besøget svigter" - og i artiklen sagde biografdirektør Heinrich Hansen at besøget siden nytår havde svigtet. - "Vi ved imidlertid snart ikke, hvad folk vil have. Andre steder er man glade for danske film. Det er man tilsyneladende ikke her: 'Tre piger i Paris' med Dirch Passer gik saaledes ualmindeligt daarligt. Vi har bestilt nye stole til biografensalen, og vi har faaet nyt maskineri og forstærkeranlæg, slutter direktør Hansen. Men lige meget hjælper det..." (Folketidende skrev endnu ikke med bolle-å, red.).

Nogle dage senere - den 21. maj - skrev L-F Folketidende dog:

"Saxkjøbing Bio lukkes skam ikke. Jeg er stadig optimist, siger direktør Heinrich Hansen."

Direktør Hansen havde købt 48 nye stole til 13.000 kr. så han havde ikke planer om at lukke. Han sagde videre: ”Jeg synes selv, jeg spiller mange gode film, i hvert fald ikke ringere end andre steder, men det er nu saadan, at folk godt kan lide at komme ud, og derfor vil nabobyernes biografer maaske lukrere mere på Saksjøbing-publikummet end jeg selv gør.”

I oktober samme år kunne man læse i L-F Folketidende:

”Ingen filminteresse i Saksjøbing by? Nylig havde biografen et virkeligt filmmesterværk, storfilm ”Exodus” på programmet, der landet over havde samlet tusinder af mennesker. Hvad skete i Saksjøbing? Der kom højst 20 mennesker til hver forestilling og direktør Hansen kunne se et underskud for sig. Selv sikre trækplastre, gode danske film, samler kun et fåtal af mennesker. Den eneste nogenlunde gode forretning ligger lørdag midnat, idet der kommer en hel del unge mennesker, som gerne vil se de gysere, der vises.”

Heinrich Hansen fortsatte fem år mere. I maj 1969 blev han interviewet i Lollands Tidende, Nakskov :

”Fallitforretning kun at spille de ’gode’ film”.

”- Der spilles ret mange danske film? – Alle vil gerne køre danske film, og det vil vi også gerne her, fordi de som regel kan trække publikum til. Som så mange tror, har vi ikke mulighed for at få de gode danske film først, og de cirkulerer heller ikke i en landsdel ad gangen. Indenfor danske selskaber er det sådan, at de store byer får lov til at få filmene først, det går efter indbyggerantal, derefter kan vi andre komme til.”

”Disse ’gode’ film og eksperimentalfilm tror jeg heller ikke, at folk er interesserede i. Folk i dag vil ikke se problemer. Og jeg går slet ikke ind for porno- eller sexfilm. I øvrigt tror jeg folk er trætte af dem.”

”Folk går virkelig helst i teater eller biograf for at blive underholdt. I nær fremtid kommer ’En landsbylæges dagbog’ hertil. Så kan vi jo se, hvor mange, der har lyst til at se den. Den skulle være blandt de mere avancerede film, men nu må vi jo se, om det er en god film i alle måder. Det er en fallitforretning kun at køre de ’gode’ film, slutter biografdirektør Heinrich Hansen.”

Den 11. september 1969 kunne man læse i Tidende for Lolland og Falster:

”Saksjøbing bio er på vej til at skifte ejer. Biografens bevilling havde været opslået i Statstidende og eventuelle ansøgere skal henvende sig til politimester Holger Frandsen. En ansøgning var allerede kommet fra biografleder Bent W. Hansen, Årup på Fyn som havde afgivet et tilbud om køb af biografen, men det var dog en betingelse at myndighederne godkendte det og gav Bent W. Hansen biografbevilling. Heinrich Hansen var for nylig fyldt 70 år og sagde: ”Det bliver måske lidt halvkedeligt i starten, men det ender vel med, at jeg finder på noget, udtaler Heinrich Hansen.”

Filmprogrammer med film vist i Bio Sakskøbing

Dansk
Jørgen
Film

Bio Sakskøbing
Rørdalsgade 11
Telef. 4217

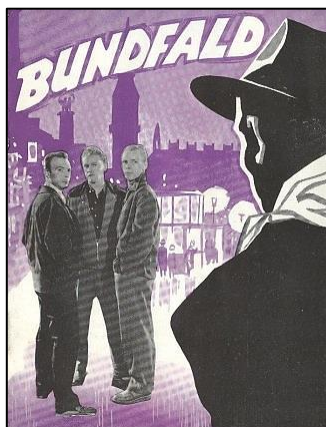
Vistnok den stærkeste og
mest realistiske Film, der
endnu er vist i Danmark.

KVINDELEJREN AUSCHWITZ

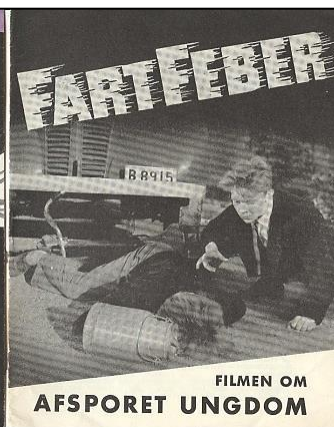
D.S. FILM

Pressen skrev:
„En af vor tids store film ...”

1951

1957

1954

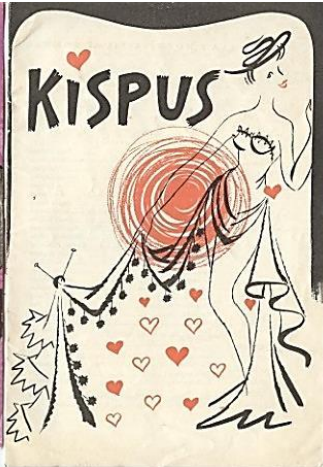
1961

1957

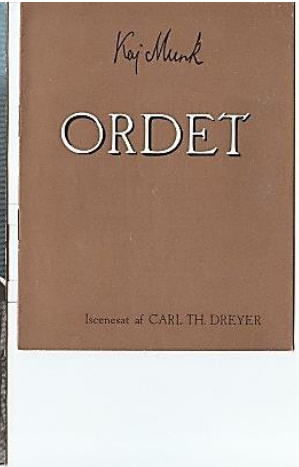
1953

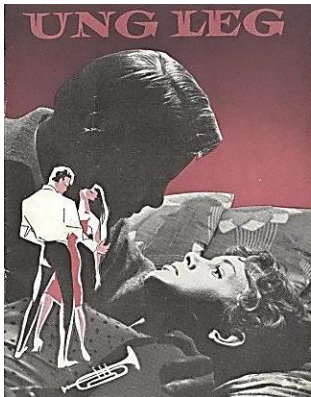
1956

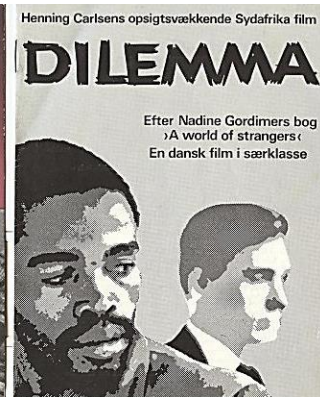
1957

1955

1956

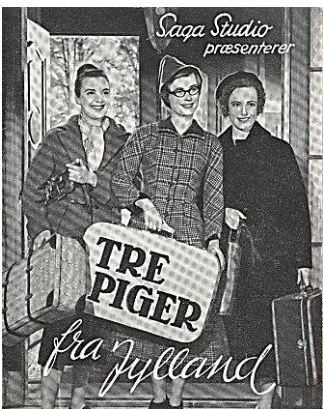
1962

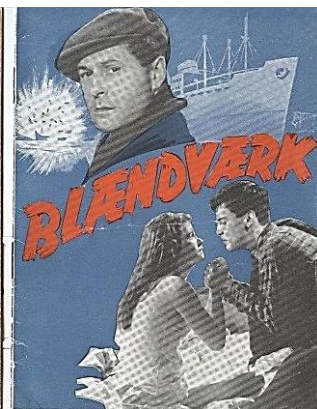
1957

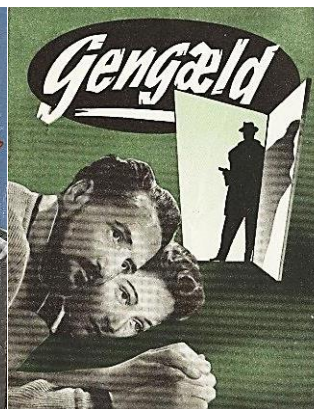
1959

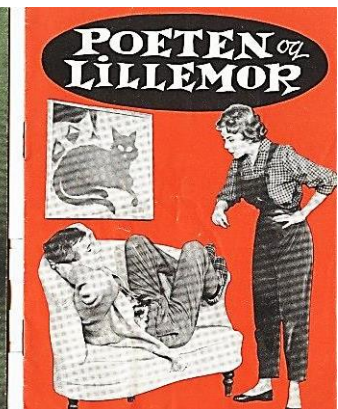
1957

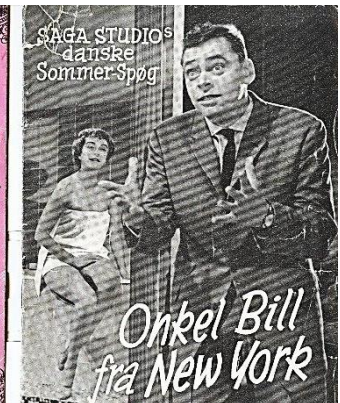
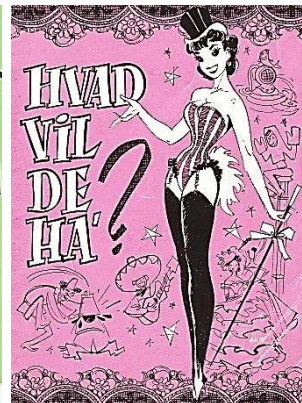
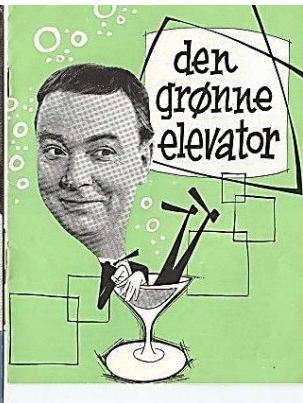
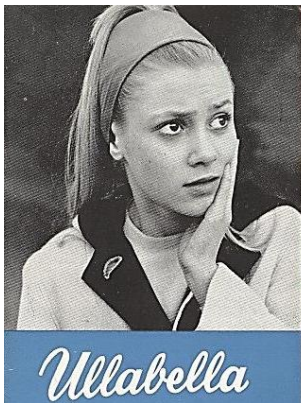
1955

1955

1959

1961

1961

1956

1959

Biografens store konkurrent, som lagde gader og stræder øde:

Følg med tiden

køb TV med

ELTRA

Bella Vista har det hele...!

HØR FØRST HOS OS —
OG FÅA DET HELT RIGTIGE TILBUD!
DET KAN AFGJORT BETALE SIG
AT KØBE HOS OS!

Husk, det er ikke nok at købe billigt, De maa ogsaa se paa fordelene, som kun en lokal forretning kan give Dem.
Personlig betjening.
Bedste kontobetingelser.
Gratis ombytningsret.
Effektiv service — ogsaa efter købet.
Demonstration uden forbindelse.

ARNE HANSEN

Arnes

radio

FM-Stereo

med ekkoklang-
naar De køber nyt;

Saxkjøbing: Brogade 4 . Telf. 89 43 64	Bella Vista 993 ..... kr. 2.195,-
Maribo: Vestergade 29 . Telefon 204	Bella Vista 994 ..... kr. 2.295,-
Rødby: Østergade 43 . Telefon 90 10 64	Bella Vista 995 ..... kr. 2.765,-

Sakskøbing Avis 24. januar 1963

1969-1972: Bent Werner Hansen

Filmcensuren afskaffes. Pornofilm og Art Cinema

Den 11. december 1969 købte Bent Werner Hansen biografen i Rådhusgade. Købesummen var 142.000 kr. Han havde været biografleder i Årup Bio på Fyn. Ved åbningen blev han interviewet af avisen Ny Dag, Nakskov:

Ny biografdirektør i Saksøbing:

Bio vil forblive folkets center – også musisk

1507
- Biografen skal først og fremmest være et sted, man kan lide at besøge. Det skal være folkets center, både hvad angår film og musik, siger bioejer Bent Werner Hansen, der netop i dag overtager nøglerne til Saksøbing bio.

Bent Hansen har vænnet sig til Saksøbing - og ved hvad han har med at gøre. Efter år bag filmsfremviserne i Aarup på Fyn, har han fået sit eget. Han har kontante meninger om film, og går ikke af vejen for at skælde ud over de »spahetti-westerns«, der desværre i dag er blevet så eftertragtede af publikum, at de skal køres.

- Og de vil blive kørt, siger Bent Hansen. Vi søger at skabe et så afvekslende program som muligt.

*

- Hvor meget betyder musikken for film?

- Så meget at folk i Aarup gik en time før i biografen end det var nødvendigt. Et stereofonisk forstærkeranlæg underholdt inden forestillingen, og den vil det også blive i Saks-

købing, så snart vi er vel etableret, siger Bent Hansen til NY DAG.

- Vor store drøm er at kunne spille musik i samme genre som de film vi kører, men det lader sig først gøre, når anlæget bliver udbygget med en grammofon. Det er som om, det bringer folk i den rette stemning inden forestillingen.

*

- Er bio kun bio - og ikke andet?

- Ønsker banken at holde repræsentantskabsmøde i biografen er de velkomne, men det fordrer selvfølgelig en ombygning - og den går vi i gang med nu. Bl.a. skal hele »templet« gennemisoleret. Scenepartiet skal ombygges. Jeg har bygget en model i pap, og den vil vi arbejde efter. Men det bliver en modernisering over langs, siger Bent Hansen og fortsætter:

- Vi kunne sagtens have lånt ti tusind til ombygningen, men det er vi ikke interesseret i. Vi vil hellere pusle med den over langs.

Skabende dramatik i biografen. Er det overvejet?

- Det er det, men der skal være et behov, og er det først til stede, er jeg ikke sen til at svare ja, og åbne dørene for det også.

- Vi vil gerne have, at biografen udnyttes til andre ting end netop film.

Bent Hansen vil køre både midnatsforestillinger og eftermiddagsforestilling for børnene om søndagen.

- Månedens film?

- Vi vil i det nye år søge at køre virkelige kvalitets- og kunstneriske film en gang om måneden. Der findes mange vidunderlige film i den genre, og vi vil benytte os af dem.

Biografdirektør Bent Hansen er indehaver af et af landets bedste stereofoniske anlæg - og vil benytte sig af det.

- Vi eksperimenterede med det musiske i Aarup. Vi vil gøre det samme her.

Men først skal biografen gennemmoderniseres med scenetæppe, scene, akustikplader og isoleringsmateriale.

elsvor

I slutningen af april 1970 – altså ca. fire måneder efter overtagelse af biografen – blev Bent Werner Hansen interviewet i Tidende for Lolland og Falster.

Saks-købing OG ØSTLOLLAND

Saks-købing Bio: Make-up - lyd og billeder helt i top

Biografen får nye stole, kiosk, indendørs forsalg og forslagskasse — Om-sætningen er fordoblet siden nytår

— Belysningen er dårlig. Billedet uskarpt. Her er koldt, og lyden er elendig. Og hvor er farverne hæslige. Med disse ord overtog biografdirektør Bent Werner Hansen, Saks-købing Bio for godt fire måneder siden.

— Hvorfor så købe?

— Når jeg er bidt af en ting, bliver jeg ved, til den er i orden. Sådan med biografen. Den var ikke spændende at gå i gang med, men adskillige tusinde kroner og mange arbejds-timer har gjort underværker.

Biografdirektør Bent Werner Hansen har først og fremmest koncentreret sig om lyden, og har købt et stort stereo-anlæg med 12 højttalere. Det giver en meget fin musik i biografen. Desuden er der for første gang i biografens historie kommet et tæppe foran lærredet. Loftet er isoleret, så mulighederne for at varme lokalene op er blevet bedre.

— Vi må udnytte de muligheder, vi har, siger biografdirektør Bent Werner Hansen. — Et stort flot teater kan vi ikke få, men en biograf, hvor der er hyggeligt, kan stables. Et sted, hvor folk nyder at samles om en god film.

Ikke Django alene

Bio får om kort tid nye stole. Det betyder, at biografen ikke

længere kan rumme 184 personer. — Der skal være plads til benene. Vi nedbringer antallet af stole. Det kommer ikke til at betyde noget, da der alligevel aldrig er fuldt hus.

Bent Werner Hansen har fået tilladelse til at foretage en mindre ombygning. Forsalget skal flyttes ind i forhallen. Der skal oprettes en kombineret kiosk og forsalg af billetter.

— Der er ingen mening i, at publikum skal stå i regn og blæst for at købe en billet. Udvalget i kiosken er heller ikke stort nok. Etableringen af den ny kiosk og forsalgs-anlæg skal være færdig om tre uger.

Biografdirektøren var betænkelig, da han overtog biografen: ville omsætningen være stor nok.

— Jeg er blevet overrasket. Alle omstændigheder har talt imod. Dårligt vejr og en biograf, der ikke var i orden. Alligevel er omsætningen fordoblet siden nytår. Jeg håber, fremgangen fortsætter. Fremgangen må skyldes, at publikum har været tilfreds med repertoiret.

I fremtiden vil filmene i Saks-købing Bio blive vist fire—fem dage. De største film en uge. Bent Werner Hansen mener, at mange, som er interesseret i at se en film, ikke når det, når den kun går et par dage. Om kort tid vil der blive sat en

— Hvis publikum ønsker en bestemt film, er det klart, at jeg forsøger at vise den.

— Skal publikum bestemme, hvad der skal spilles?

— Selvfølgelig ikke, men jeg vil være glad for råd. Hvis forslagene udelukkende lyder på Django-film, må jeg sige stop. Der SKAL vises kunstneriske film.

Bent Werner Hansen vil til efteråret søge kontakt med pensionistforeninger i storkommunen, så man kan blive enige om nogle besøg i biografen til fordelagtige priser.

Når moderniseringen af Saks-købing Bio er slut, vil den ikke være til at kende.

motz.

Mere Saks-købing
næste side

Ud fra avisomtalen forsøgte det nye biografdirektør-par virkelig at gøre noget for at gøre biografen attraktiv. Både biografens indretning mht. lyd, stole og isolering samt ændring af spilletider og repertoire blev der gjort noget ved. Ifølge artiklen var omsætningen fordoblet siden nytår.

Ægteparret Tove og Bent W. Hansen havde mange planer med biografen og da billedcensuren var blevet afskaffet i midten af 1969, kunne man nu også i sommeren 1971 vise pornografiske film som den første biograf på Lolland-Falster:

Sakskøbing Bio først med pornofilm på LF

Filmshows, der skal køres som midnatsforestillinger, og som specielt tager sigte på et publikum blandt turisterne

Som det er sket i andre egne af landet kommer der nu også pornofilmshows til Lolland-Falster. Det er Sakskøbing Bio, der på mandag indleder fremvisning af sådanne film, hvis lige ikke tidligere har

været vist i biografer i landsdelen. Der vil blive kørt et pornofilmshow i biografen hver aften sommeren igennem, hvis publikumsinteressen er tilstrækkelig stor. Programmet er sammensat af flere for-

skellige film, optaget både herhjemme og i Tyskland og Sverige. Biografen satser især på et turistpublikum, og den nye aktivitet kommer ikke til at berøre biografens repertoire, idet porno-show'et vises kl. 22.

Pornofilmene dukkede første gang op i en jysk biograf, og senere fulgte Otterup Bio på Fyn efter. Der viste sig at være gode penge i sådanne forestillinger, og hårdt trængte biografer har undgået lukning på grund af den omsætning, pornofilmene har givet.

Hvis filmene bliver en god forretning i Sakskøbing, er biografejer Bent W. Hansen indstillet på at bruge overskuddet til yderligere modernisering af biografen.

Pornofilm-show har sukces i Sakskøbing

Biografdirektør Bent W. Hansens beslutning om at vise pornofilm i sommermånederne har vist sig at blive en succes.

Biografdirektøren satte »Porno aus Dänemark« på plakaten for at få de mange turister i biografen, men det har vist sig, at også mange lokale beboere er mødt op til midnatsforestillingerne. Bent W. Hansen har dog allerede nu besluttet, at pornofilmen ikke skal køre længere end turistsæsonen ud.

Ingen kan beskylde biografdirektøren for ikke at variere sit program.

Til de normale aftenforestillinger vises såvel populære danske som udenlandske film. Hele sidste vinter var der en

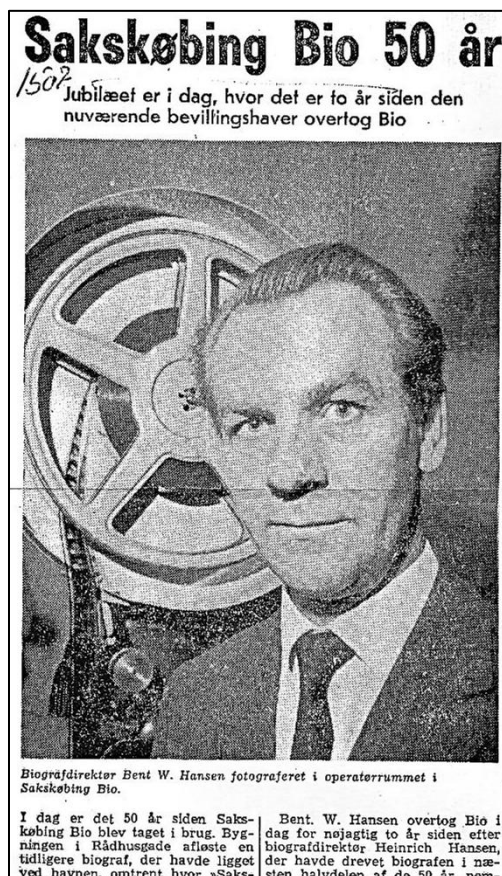
række såkaldte kvalitetsfilm på programmet, og nu vises der altså porno-film.

På grund af Filmfondens ændrede regler for tilskud til biografer, der viser kvalitetsfilm, bliver der ingen art-cinema i år. Sidste år fik biografdirektøren 200 kr. i tilskud for at vise kvalitetsfilm, men denne ordning er nu blevet ændret, således at Filmfonden i stedet har tilbudt at dække underskuddet. Da en biograf nu engang er en forretning, vil Bent W. Hansen ikke vise kvalitetsfilm den kommende vinter.

I stedet er det biografdirektørens hensigt at starte en filmklub i lighed med den, der gennem flere år har været en succes i Nykøbing F.

Bent W. Hansen overtog Saksøbing Bio den 11. december 1969. I biografens historie er det en særlig dag. Biografen åbnede nemlig den 10. december 1919, så der var altså gået netop 50 år af biografens historie da han overtog biografen. Det havde den nye biografdirektør dog ikke helt styr på. Den 11. december 1971 kunne man derfor se nedenstående artikel i Folketidende da biografen fyldte 52 år:

Art Cinema i Saksøbing Bio

Fra oktober 1970 til marts 1971 forsøgte Bent W. Hansen med støtte fra lokale kræfter og Filmfonden, at sætte 10 film af 'fin kunstnerisk kvalitet' på plakaten under navnet 'Art Cinema'. Ifølge krav fra Filmfonden skulle filmene vises udenfor ordinær spilletid, derfor programsat til kl. 21.45. Forud for hver film var der en indledning ved hhv. overbibliotekar Else Lousen, tandlæge Jørgen Hammer og fotograf Ole Koch Jensen. Der blev trykt program med omtale af filmene, som medførte pæn avisomtale, men nogen publikumssucces blev det ikke. Der kom til nogle film kun 20 mennesker og enkelte andre nåede op på 60. Biografdirektøren mente det kunne skyldes det meget sene tidspunkt, hvor filmene skulle vises samt af nogle film var meget gamle.

ART CINEMA - SAKSKØBING

Invitation til kvalitetsfilm
1970-71

SAKSKØBING BIO

indbyder i år til 10 forestillinger med
udvalgte kunstneriske film,
som alle vil blive vist på følgende
avtertede onsdage kl. 21.45

Obs.

På de følgende sider vil De kunne orientere Dem om, hvilke film biografen vil vise i sæsonen. — Forestillingerne er offentlige og til ordinære billetterpriser, og vil blive indledt med en kort orientering og — håber vi — efterfulgt af en debat om filmens kunstneriske værdi.

Onsdag d. 21. okt. kl. 21.45

Indleder:

Fru overbibliotekar E. Lousen
Bo Widerbergs film skildrer det berømte pars sidste tid sammen i Danmark, på Tåsinge. Her lever de uden for samfundet, men i intens pagt med naturen, helt for hinanden. Da der ingen udvej synes for deres kærlighed, ingen mulighed for at blive sammen — i samfundet, begår de selvmord. En meget smuk, højt prisbelønnet film med en vidunderlig skildring af dansk natur.

Onsdag d. 4. nov. kl. 21.45

Indleder:

Fotograf O. Koch Jensen
Noget så sjældent som en dansk gyser. Baseret på Valdemar Holst's roman. — Hovedrollen spilles af John Price, en anden stor rolle som

kirurg spilles af Preben Neergaard. God dansk film.

Onsdag d. 25. nov. kl. 21.45

Indleder:

Tandlæge J. Hammer
»En ung kvindes uskyld er et bygmørn i djævelens øje«. Det må der gøres noget ved. Derfor sender Hans sorte Majestet sin ekspert, Don Juan, op til jorden for at forføre den unge pige. Men det går helt anderledes, end man skulle tro. — Ingmar Bergman får sagt mange kloge ting, og Jari Kulle giver en fortræffelig skildring af Don Juans egentlige synd: hans isende hovmod. En meget vittig og fortræffelig film, der blev meget underkendt af kritikerne.

Onsdag d. 9. dec. kl. 21.45

Den 3-dobbelte danske Bodil-Vinder

Indleder:
Fotograf O. Koch Jensen
En fremmed banker på en dør, en kvinde lukker ham ind. I løbet af ganske kort tid bliver hun så erotisk betaget af ham, at hun går i seng med ham — og opdager, at han er hendes mands morder. En god dansk film med fortræffeligt spil af Birgitte Federspiel.

Onsdag d. 6. jan. kl. 21.45

Indleder:

Tandlæge J. Hammer
Henrivende og morsom tjekisk film. Handler om en by, hvor der på en fabrik arbejder 2000 unge piger, og hvor der kun er 200 mænd. Det er svært at få en presentabel mand for sig selv. Helten forelsker sig i en ung musiker fra Prag. Hvad det for hende er »den første kærlighed«, er for ham kun en flygtig episode — det går lidt ondt at opdage det.

Onsdag d. 20. jan. kl. 21.45

Indleder:

Fru overbibliotekar E. Lousen
Dette er sæsonens clou: Den berømte russiske version fra 1964. Oversat til russisk af Boris Paster-

nak. Prisbelønnet over alt i verden. Og en af de mest spændende og rystende historier i verdenslitteraturen.

Onsdag d. 3. feb. kl. 21.45

Indleder:

Fotograf O. Koch Jensen
Et trekantdrama med Niagara som baggrund. Den kvindelige skurk, Marilyn Monroe vil have sin elsker til at dræbe sin sindssyge mand. Men det går meget anderledes. Det er en lævefilm, og der er nogle meget smukke naturoptagelser.

Onsdag d. 17. feb. kl. 21.45

Indleder:

Tandlæge J. Hammer
En skildring af et arbejderens oprør imod arbejdsgiverne i Sverige i 1931, der faktisk var en begyndende revolution, men det svenske militær blev udkommanderet og

slog oprøret ned. Fem arbejdere blev dræbt. Det er også en smuk kærlighedshistorie og en fremragende fotografert film. Bo Widerberg har lavet den, og den er højt prisbelønnet.

Onsdag d. 3. marts kl. 21.45

Indleder:

Tandlæge J. Hammer
En meget morsom og meget alvorlig tjekisk film. Foregår under 2. verdenskrig på en lille landstation. Har krigen som baggrund, men handler om alt andet. Om erotik, om karrierestræb, om troppetransporter og om — dynamit. En af de bedste tjekiske film, der hidtil er lavet. — Indeholder en af filmhistoriens morsomste forførelses-scener — skriver filmudskriftet »Chaplin«.

Onsdag d. 17. marts kl. 21.45

Indleder:

Fru overbibliotekar E. Lousen
Den tiende og sidste af sæsonens udvalgte film. Foregår under 1. verdenskrig i en lille fransk by, som er blevet evakueret, d. v. s. man har glemt at evakuere sindssygehospitalets patienter, og de etablerer sig i den tomme by. En ung soldat, der skal demontere en landmine, som man formoder, tykkerne har efterladt, kommer dertil og bliver straks udnævnt til konge af byens nuværende befolkning, og hvordan går det så? — En sindssvag grinagtig fransk farvefilm, der viser krigens absurditet. Philippe de Broca har indspillet den.

— men der kommer mange andre dejlige film i vintrens løb, f. eks.: »Aske og Diamanter«, »Ben Hur«, »Broen«, »John og Mary«, »Midnight Cowboy«, »Stille flyder Don« og mange flere i

SAKSKØBING BIO

Med venlig hilsen TOVE og BENT HANSEN

1972-1979: Jørgen Trøjborg Svendsen

I januar 1972 satte Bent W. Hansen biografen i Rådhusgade til salg. Han havde indgået en kontrakt om at lede Middelfart Bio. Køberen var boghandler Jørgen T. Svendsen fra Nysted. Købesummen er tinglyst 13. september 1972 til 115.200 kr., som var noget mindre end de 142.000 kr., som Bent W. Hansen havde betalt i 1969.

Dansk film kavalkade ¹⁸⁰⁷ indledes med gratis billetter

Sakskøbings nye biografdirektør, Jørgen Svendsen, vil forsøge at gøre søndag eftermiddag til en fast familiesøndag i Bio. Til dette formål vil han gennemføre en »dansk filmskavalkade« med otte forskellige nyere danske film, og der skal på søndag lægges ud med gratis biograftur til alle.

Filmene vises ved to forestillinger, og på søndag er det den festlige »Vi er alle sammen tossede« med det uovertrufne komikerpar Kjeld Petersen og Dirch Passer. Det er en biden- de og hylende morsom satire over den lille mands genvordigheder i det bureaukratiske danske samfund, og en rigtig familiefilm. De gratis billetter til de to forestillinger kan allerede fra onsdag bestilles på tlf. 87 11 87 (Jørgen Svendsens boghandel, Nysted) mellem kl. 9 og 17.30. Man kan også henvende sig personligt eller på telefon til Sakskøbing Bio eller telf. 89 42 17. mellem kl. 19 og 20.

Ny Dag 11.10.1972

IALT OTTE FILM

Filmserien omfatter otte film, der alle er valgt med det sigte, at de skal være underholdende og egnede for både børn og voksne. Den følgende søndag vises »Sømand i knibe« med Ghita Nørby, Ebbe Langberg og Dirch Passer i hovedrollerne. Den 29. oktober vises »Det skete på Møllegården«, som er en ægte Morten Korch film med et stort register af kendte danske kunstnere.

Den 5. november er »Far til fire« på programmet og den 12. kommer igen en Morten Korch film: »Det store løb«, med Poul Reichhardt. Han spiller også med i den følgende film »Arvingen«, som bygger på en roman af Ib Henrik Cayling, og desuden har Astrid Villaume, Gunnar Lauring og Ib Schønberg som medvirkende. Endnu en Morten Korch film spilles søndag d. 26. november: »Der brænder en ild« og det er igen Poul Reichhardt og Astrid Villaume, man skal se sammen med Peter Malberg, Chr. Arhof m.fl.

Søndag den 3. december gøres en undtagelse i repertoireet, idet der vises en fransk film, nemlig »Dagens mand i skysovs« med den franske top-komiker Louis Funé i hovedrollen, og kavalkaden slutter den 10. december med den anden far til fire film »Far til fire i sneen«.

Kropsvenlige stole i Saksøbing Bio

1507
 Moderniseringen af Saksøbing Bio har givet færre siddepladser for publikum, men til gengæld sidder man mere behageligt og kan strække benene. I alt bliver der 94 stole, hvoraf tre rækker er helt nye, forarbejdet af crom-stål og den bedst tænkelige polstring. Stolene, som bl. a. bruges i ABC-cinema i København, er højryggede og kropsformede, så de er meget behagelige at sidde i. Ydermere er afstanden mellem stolerækkerne blevet forøget fra hidtil 80 cm til nu 110 cm.

Mange af de gamle stole er blevet kasseret, men af de nyeste er opstillet seks rækker foran de tre nye rækker, men således at der bliver et gulvareal i den bageste ende i Bio til eventuelt andet brug.

I sidegangen er en del råddent gulv blevet udskiftet, og der skal lægges tæppe på gangen i stedet for løber. Tæppet er endnu ikke leve-

ret, og en del arbejde er endnu ikke tilendebragt. Men det vigtigste er overstået, og biografejer Jørgen Svendsen har selv udført det meste af restaureringen. En del malerarbejde er udført, således er loftet malet sort, og lamperne kaster lyset lige nedad. Udgangsdøren midt i biografen er blevet afdækket og skal bringes tilbage til sin oprindelige form. Det er en gammeldags dør med fintformede felter, men den var blevet beklædt med masonitplade.

Også andre fornyelser er eller vil blive gennemført, så biografen bliver mere hyggelig, og den er næsten ikke til at kende igen, når den åbner i aften.

Som noget nyt indfører Jørgen Svendsen en særlig betalings-rabat for pensionister, idet disse ved køb af en billet, uanset prisen i salen, får udleveret to billetter til samme pris.

Natbiograf med sex i Saksøbing Bio

1507
 Biografejer Jørgen Svendsen, Saksøbing Bio, har i nogen tid overvejet muligheden af at udvide aktiviteten med flere forestillinger, end der sædvanligvis spilles i biografer af Saksøbing Bio's størrelse.

Resultatet er blevet en »natbiograf« med et specielt repertoire, der spænder over tre typer film, som efter biografejerens mening vil være egnet til de sene filmsforestillinger. Det bliver dels art-cinema film, dels volds-film og dels porno-film, biografen vil præsentere publikum i de kommende sommeruger.

Af hensyn til årstiden, der kræver let påklædning, har Svendsen valgt at lave en slags »status« over porno-filmene med otte film, hvoraf seks er danske, en amerikansk og en svensk. Programmet starter på mandag, efter at bio har haft lukket en uge. Den første film er en dansk kavalgade af gamle og nyere porno-farvefilm og hedder »Sådan gør de det«. Fredag skiftes til den

svensk-amerikanske spillefilm af samme format: »Inga« er titlen og den efterfølges mandag den 23. juli af den amerikanske film »Hor«, hvis titel taler sit tydelige sprog. Resten af filmene er danske. »Sex en gross«, en reportagefilm.

»Sådan er porno«, som skal være halvdokumentarisk. »Alverdens porno«, en antologi over porno fra mange lande. »Made inn Denmark«, som adskiller sig fra de fleste pornofilm ved en spinkel gennemgående handling og endelig Annelise Hovmands halvdokumentariske spillefilm: »Et døgn med Lise«.

Også de tidligere forestillinger bliver en kavalgade over danske film. Serien omfatter 16 film, og med få undtagelser er det »familievenlige film«, hvoraf flere aldrig før har været vist i Saksøbing Bio. Men mange er gode gamle kendinge, og publikum kan således i resten af sommeren starte med hygge og romantik og slutte biografbesøget med en natbiograf, hvor porno og sex er sagen.

I juni 1974 fik Saksøbing Bio tildelt et lån på 31.000 kr. fra Filminstituttet, som skulle anvendes til anskaffelse af et fjernbetjeningsapparat. Derved kunne der spares en medarbejder. I dagene 12. til 22. august 1974 skulle biografen deltage i Filminstituttets filmfestival, som den eneste biograf på Lolland-Falster og Sydsjælland. I den periode skulle der sammen med 39 andre biografer landet over vises en serie film, som Filminstituttet gennem årene havde bevilget støtte til. I juli 1974 blev Peter Sinkovitz daglig leder af biografen.

1507 Omvæltninger i vente i Saksøbing Bio

En samtale med den ny leder, Peter Sinkovitz, om biografdrift, kommunalt tilskud og partoutkort

SAKSØBING - I slutningen af juli overtog den 23-årige Peter Sinkovitz ledelsen af Saksøbing Bio og har i den sidste uge tilkørt sit første særarrangement - den danske filmfestival. Det er planen, at Sinkovitz til januar skal forpakte biografen af dens ejer, boghandler Jørgen Svendsen, Nysted.

Peter Sinkovitz har aldrig tidligere beskæftiget sig med biografdrift.

Jeg har ingen berøringsfader med filmmiljøet overhovedet, fortæller han, derimod har jeg arbejdet kreativt på et helt andet plan. Da jeg flyttede til egen i oktober i fjor, lejede jeg sammen med nogle andre det tidligere mejeri i Nysted, hvor vi

lavede dukketeater og fremstillede stearinlys.

Peter Sinkovitz har selvfølgelig sine planer med biografen.

For det første vil jeg gerne have noget at spise, men det er jo ret selvølgelig. Derudover har jeg en forestilling om, at en biograf skal drives på en sådan måde, at folk, når de ønsker at gå i biografen, bare gør det - og kan være sikre på, at der går film, der er værd at se.

Økonomen?

Når jeg forpakter Bio, skal jeg kunne klare terminerne, men det kan måske også blive svært nok. Desuden står jeg overfor den truelse, at Dansk Biografreklame vil indstille reklamefilmene, og det betyder et

årligt tab på ca. 10.000 kr. Selvkøbets betingelse for at genoptage fremvisningen er et årligt billetsalg på 20.000 stk. Vi sælger ca. 12.000 billetter på årsbasis, så der er et godt stykke vej endnu. Men for øjeblikket gør jeg mig nogle tanker om, hvordan jeg skal sælge flere billetter. Bl. a. kan partoutkort til pensionister og måske til andre betale-

Hvor længe Peter Sinkowitz var tilknyttet biografen, vides ikke. I juni 1975 kunne man læse en notits i Ny Dag, Nakskov:

”**Kommunale film i Bio** Til vinter kan der ventes en hel række af kommunale filmforestillinger i Saksøbing Bio. Det drejer sig om forestillinger for kommunens pensionister samt om forestillinger for børn, som tidligere sæsoner har været vist på Saksøbing Bibliotek. Anledningen er at indehaveren af Saksøbing Bio overfor byrådet har luftet tanken om en eller anden form for kommunal støtte for at bevare biografen. I byrådet er der enighed om, at man ikke vil overtage biografen eller på nogen måde yde direkte konstant tilskud til dens drift. Derimod er man altså enedes om, at bidrage til dens bevarelse ved at henlægge en række forestillinger, hen imod en snes i alt, i den kommende vintersæson til biografen.”

Saksøbing Bio måtte sidste år lukke en periode på grund af en vandskade. Der var dengang tvivl om, hvorvidt biografen fortsat kunne køre, eller om den måske måtte lukke helt.

Biografdirektør Jørgen Svendsen:

- Kommunen burde yde tilskud til biografen

Saksøbing Bio er i øjeblikket ved at blive frisket op og gjort hyggeligere blandt andet med nye stole

SAKSØBING – Direktøren for Saksøbing Bio, Jørgen Svendsen, mener, at kommunen godt kunne yde støtte til den lokale biograf. Lige så vel som den yder støtte til gratis udlån af bøger.

– Der ligger gode muligheder for underholdning både for voksne og børn i en biograf. Derfor synes jeg, at kommunen lige så godt kunne yde tilskud til biografen som til for eksempel bibliotekerne. Jeg mener også, at kommunen kunne hjælpe ved for eksempel at købe billetter til skoleelever og pensionister til specielle film. Men jeg håber, at kommunen på et eller andet tidspunkt overtager biografen, så ville jeg være villig til at bestyrene, siger Jørgen Svendsen.

– Jeg vil også gerne slå til lyd for at et initiativ i retning af oprettelsen af en børnefilmklub og en voksenfilmklub. Hvis der er nogen, som har lyst til at gå i gang med det, vil jeg meget gerne rådgive.

• Jørgen Svendsen kørte i efteråret kvalitetsfilm hver mandag

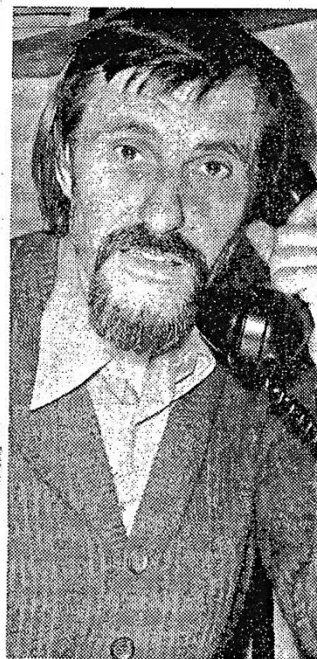
og tirsdag aften. Søgningen til disse film var dog ikke så stor som ønsket. Alligevel agter Jørgen Svendsen at fortsætte med at vise kvalitetsfilm i biografen.

– Film som »Dødens gab« og »Gøgereden« kunne trække mange mennesker, og det viser faktisk, at der er interesse for kvalitetsfilm, når det bare er de rigtige, siger Jørgen Svendsen.

I det sidste halve år har Jørgen Svendsen arbejdet på at få frisket biografens indre op. Den skal gøres mere indbydende og hyggelig. Han har blandt andet anskaffet 150 stolesæder fra den nedlagte Platan Bio i København.

– Til forhallen har jeg skaffet 19 gamle stolesæder fra en opslugget jernbanevogn, og det er med til at gøre den meget hyggeligere end før, siger Jørgen Svendsen. Belysningen er også ændret.

– Måske vil jeg også ofre de 10.000 kr., det koster at købe et nyt filmklæred i England, så billederne kommer til at stå endnu bedre.

Direktøren for Saksøbing Bio, Jørgen Svendsen arbejder i øjeblikket på at friske biografen op, så den bliver mere hyggelig.

1979-1986: Inger Rasmussen

Inger og Bent Rasmussen og Tina Kozeluh

Jørgen Svendsen havde allerede sat biografen til salg i 1976 men det havde ikke været muligt at finde købere. Han forpagtede i 1978 to biografer Scala og Bio i Slagelse og en i Holbæk. Den 1. december 1979 overtog Inger Rasmussen imidlertid biografen. Købesummen var 225.000 kr. Inger Rasmussen oplyste til Folketidende 28. november 1979, at hun ville drive biografen sammen datteren Bente, som havde været beskæftiget med driften nogen tid hos Jørgen Svendsen. Hun sagde desuden, at hun ville være glad bare det hele løb rundt økonomisk. Hun overtog biografen udelukkende af interesse for sagen.

Biograf hjælpes økonomisk ved køb af forestillinger

Biografdriften har de senere år været næsten mere end besværlig, og især mange mindre biografer har haft det svært ved at løbe rundt rent økonomisk. Dette er også problemet for biografen i Saksøbing. Og der er nu indgået en aftale mellem biografdirektør Inger Rasmussen og kommunen, som skulle være med til at stabilisere økonomien.

Aftalen går på, at kommunen for 25.000 kr. har opkøbt 12-14 forestillinger i løbet af 1984, men at man også allerede i år er indgået i et opkøb for 10.000 kr. Dette betyder, at man med jævne mellemrum har kunnet tilbyde bestemte befolkningsgrup-

per en gratis biografbillet. Børnene har haft glæde heraf i efterårsferien, og de resterende forestillinger vil komme kommunens pensionister tilgode.

Der har allerede været enkelte forestillinger for disse, og der kommer altså flere i den kommende tid. Den 18. november kommer tilbuddet igen. Her med »Drømmen om det hvide slot«, og senere, nemlig den 9. december vil pensionisterne kunne se »Krybskytterne på Næsbygård« for kommunens regning.

Ifølge borgmester Kaj Petersen har man i kommunen foretrukket denne løsning fremfor at gå direkte ind i

forhandlinger om at overtage biografen.

— Hvis der ikke blev gjort et eller andet, ville det ikke kunne fortsætte. For vi er vidende om, at der mangler økonomi til nogle ganske nødvendige investeringer i biografen, siger Kaj Petersen. Og så valgte vi altså at hjælpe på denne måde fremfor at vi pludselig havde en kommunalt drevet biograf.

Når man fra kommunens side søger bedre for pensionisterne end for børnene, skyldes det, at man for de unge har en særdeles vel fungerende børnefilmklub, som kommunen også støtter med 7-8.000 kr. årligt.

Flere og flere går nu i biografen -

Nedsatte billetpriser har vist sig at være et godt aktiv

SAKSØBING — Saksøbing Bio har øget sit publikum betydeligt, siden biografens indehaver Inger Rasmussen i anledning af 5 års-dagen for sin overtagelse af biografen besluttede at køre med nedsatte billetpriser i tiden indtil jul.

— Vi kan virkelig mærke, at der kommer flere mennesker i biografen, siger Inger Rasmussen. Der er endda tale om overraskende mange, idet netop december plejer at være ensbetydende med en nedgangsperiode. Med det stigende besøgstal er økonomien i at vise film faktisk bedre end normalt, selv

om billetterne nu kun kostere 10 og 15 kr.

Det er især glædeligt, at tilbudsordningen har haft en så positiv virkning som tilfældet er, fordi vi har vist og viser nogle film af virkelig kvalitet. Jeg håber derfor også, at ordningen vil vænne folk i almindelighed til at gå i biografen igen, siger Inger Rasmussen.

På baggrund af erfaringerne i december, agter Inger Rasmussen at tage situationen op til ny vurdering efter jul, og hun forbereder flere nye tiltag med henblik på at fastholde sit nye publikum og for fortsat at øge det.

Ny Dag 10. november 1983

Folketidende 10.12.1984

Biografen fejrer 1507. 5 års jubilæum

Den 1. december er det 5 år siden, at Inger Rasmussen overtog Saksøbing bio, og det vil hun fejre med et par forestillinger, der især kommer hendes mest trofaste kunder gennem årene, børnene, til gode.

Således genopliver hun på selve dagen, i morgen, samt søndag den 9. december de specielle eftermiddagsforestillinger, hvor børnene kan komme i biografen til en 10er over hele salen. Der vises en af de helt store succeser blandt danske lystspil »Min søsters børn, når de er

værst«, hvor man oplever så at sige hele galleriet af danske både nulevende og afdøde populære skuespillere, dedr iøvrigt også var kendetegnende for de tidligere film i »Min søsters børn«-serien, med bl.a. den altid uheldige »onkel« i Axel Strøbys skikkelse.

—Når jeg har valgt denne facon at fejre jubilæet på, hænger det bl.a. også sammen med, at Saksøbing Børnefilmklub ikke rigtig har fået gang i forestillingerne i denne sæson, og de kommer først med en forestilling den 15. december, hvor de viser

»Otto er et næsehorn«, fortæller Inger Rasmussen. Så jeg håber da, at jubilæumsforestillingerne bliver et par dage med fyldt sal.

Inger Rasmussen har i forvejen sat en del ind på at trække flere - også voksne - i biografen i tiden op til jul, hvor hun har nedsat billetpriserne generelt - for at det at gå i biografen igen kan blive en mulighed for hele familien at hygge sig sammen. Forestillingerne i morgen og den 9. kører begge kl. 14.

Ny Dag 30.11.1984

I sommeren 1986 måtte Inger Rasmussen erkende, at biografdriften gav så stort underskud at hun ikke kunne fortsætte. Biografen lukkede derfor 1. juni 1986.

I foråret 1987 blev der afholdt et borgermøde om mulig videreførelse af aktiviteter i biografbygningen, men der var ikke nok opbakning. Kun børnefilmklubben og musikforeningen »Spil Op», viste interesse.

Derfor blev biografbygningen sat til salg i sommeren 1987 hos ejendomshandler Poul Nielsen med en pris på 265.000 kr. Der stod ikke købere i kø, så i maj måned 1988 ansøgte Inger Rasmussen om kommunens tilladelse til nedrivning af biografbygningen. Nedrivningstilladelsen blev vedtaget på byrådsmødet den 6. september 1988, men der var knyttet en bebyggelsesprocent på 50 til, så Inger Rasmussen i Folketidende kaldte den »komplet værdiløs».

Det tog nogen tid at finde en køber. I februar 1989 kunne man læse i Folketidende at biografen var solgt og at den ikke ville blive brugt til biografdrift, men omdannet til

andet formål. Køberens navn blev ikke offentliggjort, men af tingbogen fremgår, at køberen var Louis Buchholtz. Skødet blev lyst 9. maj 1989. Købesummen var 172.881 kr. Louis Buchholtz kom allerede 28. november 1989 under konkursbehandling og i august 1991 blev ejendommen sat på tvangsauktion. Der blev indrettet lejligheder i stueetagen. Holtana Ejendomsselskab A/S købte ejendommen på tvangsauktion og fik den 22. maj 1992 auktionsskøde på ejendommen. Budsummen var 498.725 kr. I juli 1999 købte Niels Møller den gamle biografbygning for 588.000 kr. Den har været udlejet til danse- og motionscenter gennem flere år. I en periode stod den tom, men i august 2013 er Team Elnegaard v/ Camille Mortensen rykket ind med tilbud om danseundervisning for både børn og voksne.

Biografen ferielukkes - 1507 åbner måske ikke igen

SAKSKØBING – Sommerens turister i Saksøbing får ikke mulighed for at adspire sig med en biografur i år. Saksøbing Bio sommerferielukkes nemlig i juni og juli. Når den danske film 'Hodja fra Fjortø', der vises fra i aften, tages af programmet på søndag, lukker biografen for i hvert fald de kommende to måneder, og på nuværende tidspunkt er det ikke 100 procent sikkert, at den overhovedet åbner igen.

Biografens indehaver Inger Rasmussen vil nemlig

bruge ferieperioden til at overveje Bio's fremtid. Det er ingen hemmelighed, at besøgstallet er stadig nedadgående, og efterhånden er situationen den, at det direkte koster hende penge at vise film. Der skal være en snes tilskuere til hver forestilling, for at det kan løbe rundt økonomisk, men ofte kommer der højst 5-6.

– Situationen er uholdbar, og vi er nødt til at overveje, hvad der skal ske, siger Inger Rasmussen, og konsekvensen af, at den lokale be-

folkning ikke støtter os, kan meget vel blive, at biografen lukker for evigt.

Inger Rasmussen overtog Saksøbing Bio i slutningen af 1979 efter boghandler Jørgen Svendsen, Nysted, og hun har siden drevet den med hjælp fra sin mand og sine børn. Fra starten var hun indstillet på, at biografdriften næppe ville give overskud, men målsætningen var da også blot at få det til at løbe rundt. Det er det imidlertid nu begyndt at knibe med.

Denne artikel er en redigeret udgave af en historisk undersøgelse af de Lolland-Falsterske biografers historie. Den forventes at udkomme i 2014.

Kilder:

Saksøbing Lokalhistoriske Arkiv:

Billedsamlingen og Flemming Skudes diassamling

Biografprogrammer fra Saksøbing Biografteater

Saxkjøbing Avis 1914-1986

Saxkjøbing Byråds Forhandlinger

Skattebøger for Saksøbing kommune 1926/27 ff.

Stages kartotekskort

Østlollands Folkeblad (stor tak for hjælp til René Allan Larsen)

Guldborgsund kommune:

Byggesags-arkivet (stor tak til Lene Pedersen)

Guldborgsund-Bibliotekerne, Nykøbing og Saksøbing (stor tak for hjælp til alle medarbejdere)

Lolland-Falsters Stiftstidende, Lolland-Falsters Folketidende, Nykøbing Social-Demokrat

Stadsarkivet. (stor tak til stadsarkivar Chr. Frederiksen)

Arkitektfirmaet Friis Andersen A/S, Nykøbing F.

Arkivalieronline.dk:

Kirkebøger, skifter, folketællinger, ejendomsoplysninger

Det Danske Filminstitut: dfi.dk

Avisudklip. Stor tak til bibliotekar Lars Ølgaard

Constantin Philipsens arkiv

Det Kongelige Bibliotek, Småtrykssamlingen

Falsters Egnshistoriske Arkiv.

Postkortfoto af Torvet, Nyk. F.

Lolland Bibliotekerne, Maribo og Nakskov

Lollands-Posten, Nakskov Folkeblad

Museum Lolland-Falster

Arkitekt Ørnsholts arkiv.

Nakskov Lokalhistoriske Arkiv

Rigsarkivet

Rudkøbing Byhistoriske Arkiv

Saxenhøjs Arkiv

Litteratur:

Brandt, Palle: Den Private. En beretning om Nykøbing F. Realskole, 1997

Brandt, Palle: Den lille by vokser, 2001

Brusendorff, Ove: Filmen I-II-III, 1939.

Caliban: Levende Billeder. Om hoffotograf Peter Elfelt. Hver 8. Dag, 18.10.1903.

Carlsen, Henning: Flyvske Billeder, 2000

Engberg, Marguerite: Dansk Stumfilm I og II, 1977

Fogtdal, Palle: Med hjerte og jernvilje, 2010

Gad, Urban: Filmen. Dens Midler og Maal, 1919

Gad, Urban: Vore Filmteatre. Politikens kronik, 15. november 1924.

Graae, Frederik: Erindringer fra 'Sydhavsøerne', 1934.

Hein, Morten: Musik til salg, 2003

Nørgaard, Erik: Levende billeder i Danmark, 1971

Poulsen, Ole Taudal: Lolland-Falsters og Bornholms biografer, 1999

Sandfeld, Gunnar: Den stumme Scene, 1966

Schepelern, Peter (red.): Filmleksikon, 2010

Schepelern, Peter (red.): 100 års dansk film, 2001

Skaarup Seminarium 1803-1903, 1903

Støvmiderne, Foreningen Forskergruppen: Huse i Sakskøbing på købstads jord, 2011

Støvmiderne, Foreningen Forskergruppen: Historiske Beretninger, 2007

Ulff-Møller, Jens: From Magic Lantern Shows to Motion Picture Palaces. Sekvens 99, 1999

Vejviser for Lolland-Falster Stift: Div. årgange